

D. IVNII IUVENALIS
S A T V R A R V M

LIBRI V

CVM SCHOLIIS VETERIBVS

RECENSUIT ET EMENDAVIT

OTTO IAHN.

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GE. REIMERI
A. 1851.

MAVRITIO HAVPTIO
THEODORO MOMMSENIO
AMICIS.

D. IVNII IVVENALIS
S A T V R A R V M
LIBRI V.

P codicis Pithoeani nunc Montepessulani lectio genuina. ubi quid erasum est neque legi potuit ** indicatum est. ubicumque nihil adnotatum est lectio cod. **P** genuina repraesentata est.

S scholiorum lectiones ipsis litteris, lemmatibus maxime, scriptae.
Σ scholiorum lectiones, de quibus interpretatione coniecturam capere licet.

Probus a G. Valla commemoratus.

ω codices interpolati uel omnes uel plurimi.

ς codices interpolati aliquot, maxime recentiores.

Ad hos pertinent

p codicis Pithoeani manus secunda.

r codicis Vaticani palimpsesti fragmentum XIV, 324 — XV, 43.

a codex bibliothecae Laurentianae plut. XXXIV, 42, saec. XI.

b codex bibliothecae Sangallensis D. 236. 871, saec. IX.

c codex bibliothecae Einsiedlensis 34, saec. X.

d codex bibliothecae Parisiensis 8070, saec. XII.

e codex bibliothecae Parisiensis 4883 A, desinens VI, 90.

f codex bibliothecae Parisiensis 8071, olim Thuaneus, saec. X.

g codex bibliothecae Parisiensis 7900, olim Puteani, saec. IX.

h codex bibliothecae Vaticanae Urbinas 661.

v excerpta e codice Vossiano apud Cortium et Fabricium.

edd. editiones ante Pithoeanam.

D. IVNII IVVENALIS
S A T V R A R V M

LIBER PRIMVS.

S A T V R A I.

Semper ego auditor tantum? numquamne reponam,
 uexatus totiens rauci Theseide Cordi?
 impune ergo mihi recitauerit ille togatas,
 hic elegos? impune diem consumpserit ingens
 Telephus, aut summi plena iam margine libri 5
 scribtus et in tergo nec dum finitus Orestes?
 nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
 Martis et Aeoliis uicinum rupibus antrum
 Vulcani. quid agant uenti, quas torqueat umbras
 Aeacus, unde alius furtiuae deuehat aurum 10

Sat. I.

2. *Seruius ad Verg. Aen. I p. 2 L. schol. Pers. I, 70.* rauci The-
 seide Codri *Seruius ad Verg. XI, 458.* Cordi *PS: Codri po*
Seruius, cf. III, 203. 208. 3. cantauerit *ex cod. Hauniensi Heinrich.*
 5. *Priscian. VI, 3, 16 p. 684: 'Margo quoque marginis notandum*
quod tam masculini quam feminini generis inuenitur. Iuuenalis
in primo: aut summi plena iam margine libri.' pleno 5.
 6. scribtus *P: scriptus Sw* et in — Orestes *Seruius ad Verg.*
Aen. V, 122. nondum *vz.* 7. luctus *Flauius coni. 29.*
 8. inclusum rupibus *N. Heinsius ad Sabini ep. III, 91. Valer. Fl.*
V, 642. 9s. quas — Aeacus *Acron ad Horat. carm. II, 13, 22.*
 quas torqueat undas (uel aestus) Aeolus *Wernsdorffius poet. Latt.*
min. III p. 22. 10. furtiue *Pz.*

pelliculae, quantas iaculetur Monychus ornos,
 Frontonis platani consuulsaque marmora clamant
 semper et adsiduo ruptae lectore columnae:
 exspectes eadem a summo minimoque poeta.
 et nos ergo manum ferulae subduximus, et nos 15
 consilium dedimus Syllae, priuatus ut altum
 dormiret; stulta est clementia, cum tot ubique
 uatibus occurras, periturae parcere chartae.
 cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
 per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus, 20
 si uacat ac placidi rationem admittitis, edam.

Cum tener uxorem ducat spado, Meuia Tuscum
 figat aprum et nuda teneat uenabula mamma,
 patricios omnis opibus cum prouocet unus,
 quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat, 25
 cum pars Niliacae plebis, cum uerna Canopi
 Crispinus, Tyrias umero reuocante lacernas,
 uentilet aestium digitis sudantibus aurum,
 nec sufferre queat maioris pondera gemmae,
 difficile est satiram non scribere. nam quis iniquae 30
 tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se,
 cauidici noua cum ueniat lectica Mathonis
 plena ipso, post hunc magni delator amici
 et cito rapturus de nobilitate comesa

13. et — columnae *Seruius ad Verg. georg. III, 328.* us. 14 *spu-*
rium putat Dobree adu. II p. 387. 16 sq. consilium — dor-
miret schol. Stat. Theb. I, 389. 16. Syllae *P.* 18. cartae *P.*
 20. Auruncae *PS:* Aruncae *ς.* 21. si placat ac *P,* si uacat et *ω,*
 si iuuat et *d.* 22. Meuia *Pv,* Neuia *ς.* 24. 25 *om. avς.*
 26. faex Niliacae *Ptol. Flauius coniectt.* 30, prob. *Burmamn. ad Anth.*
Lat. I p. 744. 27. umero *P:* humero *p.* 28. aestiuo — auro
N. Heinsius epp. IIII p. 184, prob. Graeuus ib. p. 193.
 29. quaeat *P.* 32 sq. lectica — ipso *Seruius ad Verg. Aen. I, 215.*
 34. *Priscian. XV, 3, 11 p. 1009:* 'Et saepe corripunt o terminalem,
 quando in aduerbia transeunt, ut cito, sero, modo. *Iuuenalis in III:*
 et cito — superest.' *Anall. gramm. p. 466 not. h:* 'Et cito breuis
 lecta. *Iuuenalis:* et cito — comesa.'

quod superest, quem Massa timet, quem munere palpat 35
 Carus et a trepido Thymele summissa Latino,
 cum te summoueant qui testamenta merentur
 noctibus, in caelum quos euehit optima summi
 nunc uia processus, uetulae uesica beatae?
 unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem, 40
 partes quisque suas ad mensuram inguinis heres.
 accipiat sane mercedem sanguinis et sic
 palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
 quid referam quanta siccum iecur ardeat ira, 45
 cum populum gregibus comitum premit hic spoliator
 pupilli prostantis, et hic damnatus inani
 iudicio (quid enim saluis infamia nummis?)
 exul ab octaua Marius bibit et fruitur dis
 iratis, at tu uictrix prouincia ploras? 50
 haec ego non credam Venusina digna lucerna?
 haec ego non agitem? sed quid magis? Heracleas
 aut Diomedas aut mugitum labyrinthi
 et mare percussum puero fabrumque uolantem,
 cum leno accipiat moechi bona, si capiendi 55
 ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 doctus et ad calicem uigilanti stertere naso;
 cum fas esse putet curam sperare cohortis,
 qui bona donauit praesepibus et caret omni
 maiorum censu, dum peruolat axe citato 60

35. super est *P.* tim etque munere *P.* 36. ut *Heinrich*
comm. I p. 31. 38. noctibus *pw*: nontib. *P.* 39. uetulae uesica
 beatae *Priscian. III, 6, 34.* uaesica *P.* 40. *Priscian. III, 7, 41*
p. 617. procul eius *P.* 44. rethor *P.* 46. premat *ζ.*
 47. at hic *ω.* 49. 50. *Priscian. XVIII, 25, 250 p. 1193.*
 exul — bibit *Seruius ad Verg. Aen. IV, 77.* 52. Heracleas *S*
Probus, codex Vallae: Heracleas *P.* Herculeas *pw.* 53. aut
 diomedas *pwS*: audio medeas *P.* 55. si *ω*: st. *P.* sit *Pithoeus.*
 56 s. doctus — naso *Acron ad Horat. carm. III, 6, 28.*
 58. spectare *ζ.*

Flaminiam, puer Automedon nam lora tenebat
 ipse, lacernatae cum se iactaret amicae?
 nonne libet medio ceras implere capaces
 quadriui, cum iam sexta ceruice feratur
 hinc adque inde patens ac nuda paene cathedra 65
 et multum referens de Maecenata supino
 signator falso, qui se lautum adque beatum
 exiguis tabulis et gemma fecerat uda?
 occurrit matrona potens, quae molle Calenum
 porrectura uiro miscet sitiente rubetam, 70
 instituitque rudes melior Lucusta propinquas
 per famam et populum nigros efferre maritos.
 aude aliquid breuibis Gyaris et carcere dignum,
 si uis esse aliquid. probitas laudatur et alget.
 criminibus debent hortos praetoria mensas 75
 argentum uetus et stantem extra pocula caprum.
 quem patitur dormire nurus corruptor auarae,
 quem sponsae turpes et praetextatus adulter?
 si natura negat, facit indignatio uersum
 qualemcumque potest, quales ego uel Cluuienus. 80
 Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
 nauigio montem ascendit sortesque poposcit,
 paulatimque anima caluerunt mollia saxa,

63. *Marius Mercator p. 5 Baluz.*: 'Ille sane curet de nobis medio ceras implere capaces quadriui.' 64. *quadrui P, quadruui p.*
 65. *adque P semper*: atque *p semper*. 67. *signato falso Madvig opp. I p. 40, signator falsus Ruperti.* 68. *fecerit Sg Valla.*
 69. *occurrat Heinrich.* 71. *Lucusta Sg*: *Locusta Pw.*
 73. *brevius Rob. Titius loc. controu. IX, 20.* 74. *aliquid Pw*: *aliquis edd.* 75. *criminibus — praetoria schol. Cruq. ad Horat. carm. I, 35, 21.* 80. *qualescumque s.* 81. *schol. Cruq. ad Horat. carm. I, 2, 9: 'Iuuenal.: Deucalion lapides uacuum iactauit in orbem [Verg. georg. I, 62], et manibus nudas ostendit Pyrrha puellas.'* *Vss. 85. 86. 87. 81. 82. 83. 84. 88 transposuit Pinzger Ien. Littztg. 1822. n. 20.* 83. *paulatimq. P.* *anima PŠg*: *animas w. paulatimque animas aut paulatim inque animas N. Heinsius ad Ouid. met. VI, 312.*

et maribus nudas ostendit Pyrra puellas,
 quidquid agunt homines, uotum timor ira uoluptas 85
 gaudia discursus nostri farrago libelli est.
 et quando uberior uitiorum copia? quando
 maior auaritiae patuit sinus? alea quando
 hos animos? neque enim oculis comitantibus itur
 ad casum tabulae, posita sed luditur arca. 90
 proelia quanta illic dispensatore uidebis
 armigero! simplexne furor sestertia centum
 perdere et horrenti tunicam non reddere seruo?
 quis totidem erexit uillas, quis fercula septem
 secreto cenauit auus? nunc sportula primo 95
 limine parua sedet turbae rapienda togatae.
 ille tamen faciem prius inspicit et trepidat, ne
 suppositus uenias ac falso nomine poscas;
 agnitus accipies, iubet a praecone uocari
 ipsos Troiugenas; nam uexant limen et ipsi 100
 nobiscum. "da praetori, da deinde tribuno."
 sed libertinus prior est. "prior," inquit, "ego adsum.
 cur timeam, dubitemue locum defendere? quamuis
 natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestrae
 arguerint, licet ipse negem, sed quinque tabernae 105
 quadringenta parant. quid confert purpura maior
 optandum, si Laurenti custodit in agro
 conductas Coruinus oues, ego possideo plus

84. Pyrra *PS*. 85. uotum timor ira *pω*: uotum ira *P*. 86. farrago libelli est *Ph*: est farrago libelli *ω*. 88. *om. in margine add. α*.
 89. haec animos *Heinecke anim. p. 56*. 94 *s.* quis fercula — auus *Seruius ad Verg. Aen. I, 637. 726*. 98. et falso *ς*.
 99 *s.* *Priscian. VIII, 3, 19 p. 887: 'Iuuenalis in primo: agnitus — Troiugenas.'* iubet — *Troiugenas Seruius ad Verg. Aen. V, 117*.
 102. inquit ego *pω*: inquit et ego *P*. 104. *Sidon. Apollin. epp. VII, 17: 'natus ad Euphratem pro Christo ergastula passus.'*
Euphraten Pω. molli *Marshall*. 106. quadringenta *PS*: quadraginta *ς*. purpura *Spω*: purpurae *P*. maior *P*: maius *ω*.
 purpurae amator *d*, purpura maiorum *h*.

Pallante et Licinis?" expectent ergo tribuni,
 uincant diuitiae, sacro ne cedat honori, 110
 nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis,
 quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
 maiestas, etsi funesta pecunia templo
 nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
 ut colitur Pax adque Fides Victoria Virtus 115
 quaeque salutato crepitat Concordia nido.
 sed cum summus honor finito computet anno,
 sportula quid referat, quantum rationibus addat,
 quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est
 et panis fumusque domi? densissima centum 120
 quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 languida uel praegnas et circumducitur uxor.
 hic petit absenti nota iam callidus arte,
 ostendens uacuam et clausam pro coniuge sellam.
 "Galla mea est," inquit, "citius dimitte. moraris? 125
 profer Galla caput! noli uexare, quiescit."

Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum:
 sportula, deinde forum iurisque peritus Apollo
 adque triumphales, inter quas ausus habere
 nescio quis titulos Aegyptius adque Arabarches, 130
 cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
 uestibulis abeunt ueteres lassique clientes,
 uotaque deponunt, quamquam longissima caenae

109. licinis *P*: liciniis *p*. 110. ne *P*g: nec *ω*. 114. habitat g.
 116. concordia *PS*ω: ciconia g. cuique — crotalistria *Heinrich*.
 117. honos g. 119. faciant g. 122. prenas *P*: pregnans *p*ω.
 123. notae — artis *Ruperti*. 124. clusam *eg*. 126. quiescit *p*ω:
 quiescet *P*. 130. aut g. Arabarches *PS*ω: arabarces g, ara-
 bartes g, alabarches *Cuiacius obs. VIII*, 37. 131. *Priscian*.
X, 1, 1 p. 875: 'Meio tertiae coniugationis. in quo similiter i loco
 consonantis est. Iuuenalis eius infinitum profert in primo: cuius
 ad effigiem non tantum meiere fas est.' *Eutych. de disc. coni. II*, 8
 p. 2178: 'infinitium meiere apud Iuuenalem lectum: cuius — meiere
 fas est.' non solum *v*, tantum non *i*. e. *μωρωρυχί Scaliger ad*
Catalecta p. 213. meiere *ω*: mengere *P*, megere *p*, mingere g.

spes homini: caulis miseris atque ignis emendus.
 optima siluarum interea pelagique uorabit 135
 rex horum, uacuisque toris tantum ipse iacebit.
 nam de tot pulchris et latis orbibus et tam
 antiquis una comedunt patrimonia mensa.
 nullus iam parasitus erit. sed quis ferat istas
 luxuriae sordes? quanta est gula, quae sibi totos 140
 ponit apros, animal propter conuiuia natum!
 poena tamen praesens, cum tu deponis amictus
 turgidus et crudum pauonem in balnea portas.
 hinc subitae mortes adque intestata senectus,
 et noua nec tristis per cunctas fabula cenas, 145
 ducitur iratis plaudendum funus amicis.

Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
 posteritas; eadem facient cupientque minores,
 omne in praecipiti uitium sletit, utere uelis,
 totos pande sinus. dicas hic forsitan "unde 150
 ingenium par materiae? unde illa priorum
 scribendi, quodcumque animo flagrante liberet,
 simplicitas 'cuius non audeo dicere nomen?
 quid refert dictis ignoscat Mucius an non?"
 pone Tigellinum, taeda lucebis in illa, 155
 qua stantes ardent, qui fixo pectore fumant,
 et latum media sulcum deducis harena."

139. edit. et quis *Marcilius ad Horat. sat. II*, 8, 30. ferat *Pw*:
 feret ζ . 141. animal — natum *schol. Cruq. ad Horat. carm.*
I, 27, 1. 143. *Phocas art. IV*, 4 p. 1706. *Schol. Pers. III*, 98.
 crudum *pw Phocas*: crudus *P*. 145. et *Pvbdeg*: it *pw*. cae-
 nas *P*. 148. facient cupientque *Pg*: cupient facientque *w*.
 150. dicas *pw*: dicas *P*. 151. materiae est ζ . 153. nunc
Grangaeus. audent *Graevius*. 155. lucebit *deg Gronouius*
ad Senec. de ira III, 3. 156. qua stans exardet, qui — fumat
 et late — deducit *Didot*. pectore *P*: gutture *pw*. qua (uel
 et) fixo *Hauthal ad Pers. p.* 197 ss. fumat *Voss. ad Catull. p.* 42.
 157. deducis ζ *Gesner ad Plin. paneg.* 33, 3: deduci. *P*, diducit ζ
Heinsius ad Ouid. met. IIII, 375, deducet ζ . et latus mediam sulcus
 diducit arenam *Lipsius ad Senec. de ira III*, 3 *Scaliger ad Sueton.*
Ner. 16, *Euseb. p.* 181, *de em. temp.* p. 441 *Ferrar. electt. II*, 7, et

qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
 pensilibus plumis, atque illinc despiciet nos?
 "cum ueniet contra, digito compesce labellum. 160
 accusator erit, qui uerbum dixerit 'hic est.'
 securus licet Aenean Rutulumque ferocem
 committas, nulli grauis est percussus Achilles
 aut multum quaesitus Hylas urnamque secutus.
 ense uelut stricto quotiens Lucilius ardens 165
 infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
 criminibus, tacita sudant praecordia culpa:
 inde irae et lacrimae. tecum prius ergo uoluta
 haec animo ante tubas. galeatum sero duelli
 paenitet." experiar quid concedatur in illos, 170
 quorum Flaminia tegitur cinis adque Latina.

S A T V R A II.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet et glaciale
 Oceanum, quotiens aliquid de moribus audent

latum media sulcum qui fecit arena *Dorleans ad Tac. ann. I p. 143*,
 et latum media sulcum pix ducit arena *Withof coniectt. I p. 109*, et
 latum media sulcum quae ducit arena *Porson tracts p. 109 cl. class.*
journal. VIII p. 178. XXVI p. 375 sq., sulcum dant lucis *Dobree adu.*
II p. 387, et latus in media sulcum diducit arena *W. class. journal. V*
p. 415 sqq., aut latus media sulcus te ducet arena *Heindorf apud E. G.*
Weberum, et latum media in sulcum te ducit arena *Hauthal ad Pers.*
p. 197 ss. us. 157 spurium habet *Struue p. 47.* 158. uehatur P:
 uehetur ω. 159. despiciat ζ *Heinrich.* 160. ueniat ζ. contra st!
 digito *Burmman. ad anth. Lat. I p. 630.* 161. si uerbum dixerit
Plathner, cum uerbum dixeris *Ruperti.* uerbum P: uerum pω.
 hic st! *Heinsius apud Burmann. l. l.* 162. rutilum ζ. 164. undam-
 que *Heinrich obs. in auctt. uett. p. 108.* 167. tacita pω: tacia P.
 168 s. tecum — tubas *Priscian. XVIII, 8, 70 p. 1138.* 169. animo
 ante tubas v *Curio*: animo ante tubam *Heinrich comm. I p. 44*,
 anim. ante tuba, ag, animo ante tubas uel anime ante tubas *codd.*
Prisciani l. l., anime ante tubas *Valla ex antiquissimis codd.*, ani-
 mante tuba Pω. 170. paenitet PS: penitet g. quid pω: qui P.

Sat. II. De filosofis obscenis Pb.

1. hinc pω: hic P. glaciale P, glaciale p.

qui Curios simulant et Bacchanalia uiuunt.
 indocti primum, quamquam plena omnia gypso
 Chrysippi inuenias; nam perfectissimus horum est, 5
 si quis Aristotelen similem uel Pittacon emit,
 et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
 frontis nulla fides; quis enim non uicus abundat
 tristibus obscenis? castigas turpia, cum sis
 inter Socraticos notissima fossa cinaedos. 10
 hispida membra quidem et durae per brachia setae
 promittunt atrocem animum, sed podice leui
 caeduntur tumidae medico ridente mariscae;
 rarus sermo illis et magna libido tacendi
 adque supercilio breuior coma. uerius ergo 15
 et magis ingenue Peribomius. hunc ego fati
 inputo, qui uultu morbum incessuque fatetur.
 horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
 dat ueniam: sed peiores, qui talia uerbis
 Herculis inuadunt et de uirtute locuti 20
 clunem agitant. "ego te ceuentem, Sexte, uerebor?"
 infamis Varillus ait, "quo deterior te?"
 loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
 quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
 quis caelum terris non misceat et mare caelo, 25
 si fur displiceat Verri, homicida Miloni,
 Clodius accuset moechos, Catilina Cethegum,
 in tabulam Syllae si dicant discipuli tres?

5. inuenias *Pw*: inuenies *Σg*. 6. Aristotelen *PSg*: Aristotelem *ω*. Sinmiam uel *H. Valesius*. picta conemit *P*.
 7. puteum *H. Valesius*. clanthas *P*, cloanthas *pw*. 8. fronti *g*.
 10. Sotadicos *Leopard. emendd. XIII*, 10. 12. podicae *P*.
 16. Peribomius *pwS*: Peribomus *P*, Peribonius *g*. hoc *Rosenbaum, die Lustseuche im Alterthum p. 162 sq.* 17. quem *Ruperti*.
 uultu *pw*: uultum *P*, cultu *H. Valesius*. 23. Ethiopem *P*.
 24 *om. a 2 m. add. ω*. Gracchos *g*. seditione querentes *P*.
 25. 26. *schol. Lucani I*, 323. 26. si homicida *g C. Barth adu. mss. CLVIII*, 19 *Scriuerius*. 27. Claudius *g*. 28. *schol. Lucani I*, 326. Syllae *PSg*: Sullae *ω*.

qualis erat nuper tragico pollutus adulter
 concubitu, qui tunc leges reuocabat amaras 30
 omnibus adque ipsi Veneri Martique timendas,
 cum tot abortiuus fecundam Iulia uulnam
 solueret et patruo similes effunderet offas."

nonne igitur iure ac merito uitia ultima fictos
 contemnunt Scauros et castigata remordent? 35

Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
 clamantem totiens "ubi nunc lex Iulia? dormis?"
 adque ita subridens "felicia tempora, quae te
 moribus opponunt! habeat iam Roma pudorem.
 tertius e caelo cecidit Cato. sed tamen unde 40
 haec emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 quae tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernae.
 quod si uexantur leges, at iure citari

ante omnes debet Scantinia. respice primum
 et scrutare uiros. faciunt hi plura, sed illos 45
 defendit numerus iunctaeque umbone phalanges:
 magna inter molles concordia. non erit ullum
 exemplum in nostro tam detestabile sexu.

Tedia non lambit Cluuiam nec Flora Catullam,
 Hispo subit iuuenes et morbo pallet utroque. 50
 numquid nos agimus causas, ciuilia iura
 nouimus, aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
 luctantur paucae, comedunt colyphia paucae.
 uos lanam trahitis calathisque peracta refertis

29. tragico nuper ζ. 30. reuocabat *Pithoeus*: reuocabat *P*, reuocarat *pw*. 31. ipsi *Pw*: ipsis *ω*. 34 sq. uictos condemnant Scauros *Scriptorius*. 36. Laronia *Pw*: Lauronia ζ. 37. quid nunc *Cort. ad Lucan. I*, 681. 38. adque ita *Pw*: ad quem ζ. 41. spirant opobalsama *P*. 43. ac iure *S*, unde *reposui* at iure: ac iura *Pw*. 44. Scantinia *Pw*: Scatinia ζ. respice *pw*: respicere *P*. 49. Tedia *ω*: Media *SP*, Mevia *p*. 50. Hispo *pw*: Hippo *S*, Hi-po *P*. 53. colyphia *Pw*: coliphia ζ, coloephia *Valla*. post 53 legitur in cod. *Mazarineo*: spicum illustre tenens splendenti pectore uirgo. 54. calathisque *P*.

uellera, uos tenui praegnatem stamine fustum 55
 Penelope melius, leuius torquetis Arachne,
 horrida quale facit residens in codice pellex.
 notum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
 liberto, dederit uiuus cur multa puellae.
 diues erit magno quae dormit tertia lecto; 60
 tu nube adque tace, donant arcana cylindros.
 de nobis post haec tristis sententia fertur?
 dat ueniam coruis, uexat censura columbas."

Fugerunt trepidi uera ac manifesta canentem
 stoicidae; quid enim falsi Laronia? sed quid 65
 non facient alii, cum tu multicia sumas,
 Cretice, et hanc uestem populo mirante perores
 in Proculus et Pollittas? est moecha Fabulla;
 damnetur, si uis, etiam Carfinia, talem
 non sumet damnata togam. "sed Iulius ardet, 70
 aestuo." nudus agas, minus est insania turpis.
 en habitum, quo te leges ac iura serentem
 uulneribus crudis populus modo uictor et illud
 montanum positus audiret uulgus aratris!
 quid non proclames, in corpore iudicis ista 75
 si uideas? quaero an deceant multicia testem?
 acer et indomitus libertatisque magister,
 Cretice, perluces. dedit hanc contagio labem
 et dabit in plures, sicut grex totus in agris
 unius scabie cadit et porrigine porci, 80

55. praegnantem P? [cf. I, 122. VI, 405.]. 56. Priscian. VI, 11, 63 p. 707. VII, 2, 8 p. 731. Penelope P. 57. cortice ζ.
 paelex P, pelex ω. 60. eris — dormis Probus. Tertia Σ.
 68. Pollitas P, Pollucas pζ, Polluicas seu Polliucas ω, Pollinas v,
 Pollenias V. S. Beck obs. phil. in Satt. Iuuen. II (Altorf. 1732) p. 23.
 moecha pω: moeca P. Fabulla S: abulla P, Labulla pω.
 69. Carphinia ζ, Carfania Cuiac. obs. XXVI, 38. 71. insa-
 nia Pω: infamia Σζ. insania turpis? Heinecke anim. p. 12.
 76. deceat Pζ. 80. porrigine pω: pr-rigine P, prorigine ζ,
 prurigine v cod. Voss. apud Burmann. ad Seren. Sam. 35.

uuaque conspecta liuorē ducit ab uua.
 foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu,
 nemo repente fuit turpissimus; accipient te
 paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
 frontibus et toto posuere monilia collo 85
 adque bonam tenerae placant abdomine porcae
 et magno cratere deam; sed more sinistro
 exagitata procul non intrat femina limen,
 solis ara deae maribus patet. "ite profanae!"
 clamatur, "nullo gemit hic tibicina cornu." 90
 talia secreta coluerunt orgia taeda
 Cecropiam soliti Baptae lassare Cotytto.
 ille supercilium madida fuligine tactum
 obliqua producit acu pingitque trementis
 attollens oculos, uitreo bibit ille Priapo 95
 reticulumque comis auratum ingentibus implet
 caerulea indutus scutulata aut galbina rasa,
 et per lunonem domini iurante ministro
 * * *
 ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
 Actoris Aurunci spoliū, quo se ille uidebat 100
 armatum, cum iam tolli uexilla iuberet.
 res memoranda nouis annalibus atque recenti
 historia, speculum ciuilis sarcina belli.

81. conspecta *PS*ω: confecta *bc*, contacta *Io. Saresber. poligr. V, 10*
N. Heinsius ad Tac. ann. I, 43 Marshall. 82. audebis *pω*: au-
 debit *P.* 83. uenit *cod. apud Pontan. ad Macrob. Sat. III, 10.*
 86. tenere *PS.* 92. Cecropiam *PS.* Cotytton *PS.* Cocytton *ω.*
 93 sq. ille — acu *Priscian. V, 6, 33 p. 654. VI, 14, 75 p. 712.*
 tactum *ω*: tactum *P.* tinctum *pς Priscianus*, factum *Gonsalez ad*
Petron. p. 271. 97. cerulea *P.* scutulata aut *pω*: scutula
 aut *P.* galbina *SP*: galbana *pω.* Post *u.* 98 exciderunt
 nonnulla. 99. 'gestamen, σκήπτρον ὡς Ἰουβενάλιος' adscripsit
Pithoeus; non inuenio apud *Labbaeum.* 100. *Seruius ad Verg.*
buc. pr. p. 96 L.: 'Sic Iuuenalis: Actoris Aurunci spoliū. nam Ver-
 giliū uersum de hasta dictum figurate ad speculum transtulit.
 Aurunci ζ.

nimirum summi ducis est occidere Galbam
et curare cutem, summi constantia cuius 105
Bebriaci campo spoliū affectare Palati
et pressum in faciem digitis extendere panem,
quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
maesta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
hic nullus uerbis pudor aut reuerentia mensae, 110
hic turpis Cybeles et fracta uoce loquendi
libertas, et crine senex fanaticus albo
sacrorum antistes, rarum ac inemorabile magni
gutturis exemplum conducendusque magister.
quid tamen exspectant, Phrygio quos tempus erat iam 115
more superuacuam cultris abrumpere carnem?
quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
cornicini, siue hic recto cantauerat aere:
signatae tabulae, dictum "feliciter": ingens
cena sedet, gremio iacuit noua nupta mariti. 120
o proceres, censore opus est an haruspice nobis?
scilicet horreres maioraque monstra putares,
si mulier uitulum uel si bos ederet agnum?
segmenta et longos habitus et flammea sumit,
arcano qui sacra ferens nutantia loro 125
sudauit clipeis ancilibus. o pater urbis,
unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
haec tetigit, Gradiue, tuos urtica nepotes?

106. Bebriaci campo *PwΣ*: Bebriaci in campo ς , Bebriacis campis *S*.
107. faciem *P ς* : facie *p ω* . 108. Semiramis *p ω* : Sameramis *PSk*.
Assyria — urbe *H. Valesius*. 109. moecha *Heinrich*. 111. Cy-
bele est et *cod. Vimariensis Henninius*. 112. alto *Wakefield silu.*
crit. II p. 117 Ruperti. Valla: 'alto, alte presso. in multis est albo.'
115 *sq.* Phrygio — abrumpere carnem *Seruius ad Verg. Aen. IX, 620*.
116. abscidere ς *Oudendorp. ad Apul. met. IV p. 260*. 117. qua-
draginta ς . Gracchus ς . 118. cantauerit ς . 120. cena, sedet:
gremio *Pithoeus*. cena, sed et gremio *Lipsius epistt. quaestt. IV, 25*
Muretus uar. lectt. IX, 8. 124. segmenta — habitus *Seruius ad*
Verg. Aen. I, 654. flammea *PS ς* : flamma ω . 126. clypeis *PS*.
et pater *cod. Cantabrigiensis*, en pater *Wakefield ad Lucret. III, 1104*.

traditur ecce uiro clarus genere atque opibus uir:
 nec galeam quassas, nec terram cuspidē pulsas, 130
 nec quereris patri? uade ergo et cede seueri
 iugeribus campi, quem neglegis. "officium cras
 primo sole mihi peragendum in ualle Quirini."
 quae causa officii? "quid quaeris? nubit amicus,
 nec multos adhibet." liceat modo uiuere, fient, 135
 fient ista palam, cupient et in acta referri.
 interea tormentum ingens nubentibus haeret,
 quod nequeant parere et partu retinere maritos.
 sed melius, quod nil animis in corpora iuris
 natura indulget; steriles moriuntur, et illis 140
 turgida non prodest condita pyxide Lyde,
 nec prodest agili palmas praebere luperco.
 uicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
 lustrauitque fuga mediam gladiator harenam
 et Capitolinis generosior et Marcellis 145
 et Catuli Paulique minoribus et Fabiis et
 omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
 admoueas, cuius tunc munere retia misit.

130 sq. Priscian. XVIII, 19, 150 p. 1164: "Queror te et tibi pro apud te. Iuuenalis in I: nec quereris patri nec terram cuspidē quassas." XVIII, 25, 239 p. 1190: "Similiter nostri queror tibi et te. Iuuenalis in I: nec quereris patri nec terram cuspidē quassas." nec tempora cuspidē cod. apud Lipsium epistt. quaest. II, 9. nec parmam Plathner. Slothouwer actt. soc. Rheno Traiect. III p. 191 sq., nec gerram Heinrich. 131. quaerere P. 133. in colle Quirini Bentleius ad Hor. carm. I, 2, 46. coni. Ruperti. "In ualle colle Quirini" schol. 134. Priscian. XI, 3, 14 p. 918: "Et contra uituperationis causa possum dicere ut Iuuenalis in II: nubit amicus, et nuptus uir." 138. nequeant P: nequeunt ω. 139. di melius cod. Vlmensis. in corpora Pw N. Heinsius ad Ouid. am. I, 1, 5: in corpore ζ. 140. moriuntur P: morientur ω. 141. condita pyxide Lide Pw: in pyxide condita lide aut condita in pyxide lide ζ. lite Bachmann. 146. Catuli Paulique P: Catulis Paulisque pw. Paulique em. Lipsius epistt. quaest. IV, 25. Fabiis pw: Fabiis P. et omnibus — spectantibus Seruius ad Verg. Aen. V, 340. 147. ad pw: at P. 148. munera retia pulsant ex cod. Schegkii ad Vell. Pat. I, 13.

Esse aliquos manes et subterranea regna,
 Cocytum et Stygio ranas in gurgite nigras, 150
 adque una transire uadum tot milia cumba,
 nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lauantur,
 sed tu uera puta. Curius quid sentit et ambo
 Scipiadae, quid Fabricius manesque Camilli,
 quid Cremerae legio et Cannis consumpta iuuentus, 155
 tot bellorum animae, quotiens hinc talis ad illos
 umbra uenit? cuperent lustrari, si qua darentur
 sulpura cum taedis et si foret umida laurus
 illic. heu, miseri traducimur! arma quidem ultra
 litora Iubernae promouimus et modo captas 160
 Orcadas ac minima contentos nocte Britannos,
 sed quae nunc populi fiunt uictoris in urbe,
 non faciunt illi, quos uicimus. et tamen unus
 Armenius Zalaces cunctis narratur ephobis
 mollior ardenti sese indulsisse tribuno. 165
 aspice quid faciant commercia: uenerat obses.
 hic fiunt homines; nam si mora longior urbem
 indulsit, pueris non umquam deerit amator,

149. *Seruius ad Verg. Aen. VI, 140. Liutprand antap. V, 8*: 'Esse aliquos manes et subterranea regna, in quibus periuria puniuntur, Cocytum etiam et Stygio ranas in gurgite nigras, qui usque modo somniasti re ipsa quam mox experire.' aliquid *cod. Vimariensis. Burmann. ad anth. Lat. II p. 41. Prop. IV, 7, 1.* 150. Cocytum *Liutprand l. l.*: ****tum *P*, et contum *pwΣ*, et pontum *S Pithoeus*, porthmeaque *N. Heinsius ad Verg. Aen. VI, 302. Burmann ad anth. Lat. II p. 41*, et cantum *Sterke actt. soc. Rheno Trai. I p. 172 sqq.* 151. cumba *Pg*: cimba *p*. 152. *Eutychius de disc. con. II, 16 p. 2186.* 156 *sqq.* quotiens — laurus *Seruius ad Verg. Aen. VI, 741.* 157. 158. *Seruius ad Verg. Aen. VI, 229.* 158. sulpura *Pg*. umida *P*: humida *p*. 159. illic *abcdg*: 'illic, in aliis legitur illuc' *Valla*, illuc *P*, illuc *pw*. quid *g Valla, Achaintre.* 160. Iubernae *Sg*: ***** *P*, Iuerna *pw*. 161. et minima — Britannos *Seruius ad Verg. Aen. VI, 265.* ac *Pw*: et *g Seruius.* contentos *P*. 162. si *Achaintre.* 164. Zalaces *Pw*: Zelaces aut Zelates aut Zalates *g*. ephobis *P*. 166. commercia *Pg*. hospes *g*. 167. sic *cod. H. Iunii, C. Valesius.* 168. nonnunquam *Pg*.

mittentur braciae cultelli frena flagellum:
sic praetextatos referunt Artaxata mores. 170

S A T V R A III.

Quamuis digressu ueteris confusus amici
laudo tamen, uacuis quod sedem figere Cumis
destinet adque unum ciuem donare Sibyllae.
ianua Baiarum est et gratum litus amoeni
secessus. ego uel Prochytam praepono Suburae. 5
nam quid tam miserum, tam solum uidimus, ut non
deterius credas horrere incendia, lapsus
tectorum adsiduos ac mille pericula saeuae
urbis et Augusto recitantes mense poetas?
sed dum tota domus reda componitur una, 10
substitit ad ueteres arcus madidamque Capenam.
17 in uallem Egeriae descendimus et speluncas
dissimiles ueris; quanto praesentius esset
numen aquae, uiridi si margine cluderet undas
20 herba, nec ingenuum uiolarent marmora tofum! 15
12 hic, ubi nocturnae Numa constituebat amicae,
nunc sacri fontis nemus et delubra locantur
Iudaeis, quorum cophinus faenumque supellex —
15 omnis enim populo mercedem pendere iussa est

169. braciae ζ : braciae *P*.

Sat. III. Quare Vmbrius urbem deserat *Pb*.

3. Sibille *P*. 4. Suburae *pw*: Suburae *P*. 6. miserum et
tam ζ . 8. saeue *P*. 11. matidamque *S*. In *codd.* 16—20
leguntur ante u. 12—15. 12. in ualle megeiae *P*. egeriae *p*.
et speluncas dissimiles ueris *Seruius ad Vergili georg. II*, 469.
atque speluncas ζ . 13. praesentius *Grangaeus, N. Heinsius ad*
Ouid. met. XIII, 757: praesentius *P*, prestantius *pw*, praestantius
isset flumen *Wakefield ad Lucret. I*, 231. 14. cluderet *P* ζ : clau-
deret *pw*. 16. hinc *Ruperti*. constertebat *Dorleans ad Tac.*
ann. I p. 180.

- 16 arbor, et eiectis mendicat silua Camenis — 20
 hic tunc Vmbricius "quando artibus" inquit "honestis
 nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 res hodie minor est, here quam fuit, atque eadem cras
 deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
 ire, fatigatas ubi Daedalus exuit alas, 25
 dum noua canities, dum prima et recta senectus,
 dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
 porto meis nullo dextram subeunte bacillo.
 cedamus patria. uiuant Artorius istic
 et Catulus, maneant qui nigrum in candida uertunt, 30
 quis facile est aedem conducere flumina portus,
 siccandam eluiem, portandum ad busta cadauer,
 et praebere caput domina uenale sub hasta.
 quondam hi cornicines et municipalis harenae
 perpetui comites notaeque per oppida buccae 35
 munera nunc edunt, et uerso pollice uulgus
 quem iubet occidunt populariter, inde reuersi
 conducunt foricas, et cur non omnia? cum sint
 quales ex humili magna ad fastigia rerum
 extollit, quotiens uoluit Fortuna iocari. 40
 quid Romae faciam? mentiri nescio, librum,
 si malus est, nequeo laudare et poscere, motus
 astrorum ignoro, funus promittere patris

20. electis a [corr. eiectis] v *codex Dousae ad Lucil. fr. XXX, 31.*

21. h** P, hic *pw*. Vmbricius *Pw*: Vmbritius *ς*. 23. 24. Priscian.

XV, 3, 14 p. 1011. 25. irae *Pd*. dedalus *P*. 29. arto-

rius *PS*: arturius uel arcturius *ω*. 30. maneant — uertant *schol.*

Pers. I, 110. 32. luuiem *S*. 33. aut — domino *Heinrich*.

asta *Sbc*. 34. municipalis *pw*: municipales *PS*. 36. uulgus *Pw*:

uulgi *ς*. 37. quem *pw*: quoniam *P*, quod *bc*, cum *ς*. iubet *Ph*:

iubet *pa*, libet *ω*. "quos ante populus iubebat id est imperabat occidi."

schol. uulgus quem iubet correxit *C. F. Hermann spicil. annot.*

p. 12. *Kempfius obs.* p. 34, cum — iubet *Cramerus ad schol. p. 75.*

38. foricas *Σω*: poricas *P*, phoricas *v*. 39. 40. *schol. Lucani*

VI, 7. summa ad *schol. Luc.* ad *pw*: at *P*. 40. locari *Se*.

nec uolo nec possum, ranarum uiscera numquam
 inspexi, ferre ad nuptam quae mittit adulter, 45
 quae mandat, norunt alii, me nemo ministro
 fur erit, adque ideo nulli comes exeo, tamquam
 mancus et exstinctae corpus non utile dextrae.
 quis nunc diligitur, nisi conscius, et cui feruens
 aestuat occultis animus semperque tacendis? 50
 nil tibi se debere putat, nil conferet umquam,
 participem qui te secreti fecit honesti;
 carus erit Verri, qui Verrem tempore quo uult
 accusare potest. tanti tibi non sit opaci
 omnis harena Tagi quodque in mare uoluitur aurum, 55
 ut somno careas ponendaque praemia sumas
 tristis et a magno semper timearis amico!

Quae nunc diuitibus gens acceptissima nostris
 et quos praecipue fugiam, properabo fateri,
 nec pudor obstat. non possum ferre, Quirites, 60
 Graecam urbem. quamuis quota portio faecis Achaei?
 iam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
 et linguam et mores et cum tibicine chordas
 obliquas nec non gentilia tympana secum
 uexit et ad circum iussas prostare puellas: 65
 ite quibus grata est picta lupa barbara mitra!
 rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
 et ceromatico fert niceteria collo!
 hic alta Sicyone, ast hic Amydone relictas,
 hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis 70

46. norint ζ . 48. exstincta — dextra *Eremita*, *Markland ad Stat. silu. II*, 2, 139. 55. tangi *S*. 56. horrendaque *Schrader*.
 58. quae nunc ω : quae n. *P*, quae non *pdg* ζ . 60 sq. non —
 Achaei *schol. Lucani I*, 284. 61. grecam *P*. fecis *P*. achaei
schol. Lucani, *deg* ζ : achaeae *P* ω , achiae *as*. 62. Syrus in Ti-
 berim *P* ζ : in Tiberim Syrus ω . 63. linguam *P*: lingua *pe*.
 tibicine *p* ω : α ibicine *P*, thibicine *S*. cordas *p* ω *S*: α ordas *P*.
 67. trae.aedipna *P*, rachaedipna *p*, rechedipna ω *Probus*, rechedimna
 uel recedinna ζ . 68. feret *P*. 70. trallibus *p* ω : tralibus *P*.

Esquilias dictumque petunt a uimine collem,
 uiscera magnarum domuum dominique futuri.
 ingenium uelox, audacia perdita, sermo
 promptus et Isaeo torrentior. ede, quid illum
 esse putes? quem uis hominem secum attulit ad nos, 75
 grammaticus rhetor geometres pictor aliptes
 augur schoenobates medicus magus, omnia nouit
 Graeculus esuriens, in caelum, iusseris, ibit;
 in summa, non Maurus erat neque Sarmata nec Thrax,
 qui sumpsit pinnas, mediis sed natus Athenis. 80
 horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
 signabit fultusque toro meliore recumbet,
 aduectus Romam quo pruna et cottona uento?
 usque adeo nihil est, quod nostra infantia caelum
 hausit Auentini baca nutrita Sabina? 85
 quid quod adulandi gens prudentissima laudat
 sermonem indocti, faciem deformis amici,
 et longum inualidi collum ceruicibus aequat
 Herculis Antaeum procul a tellure tenentis,
 miratur uocem angustam, qua deterius nec 90
 ille sonat, quo mordetur gallina marito.
 haec eadem licet et nobis laudare, sed illis
 creditur. an melior, cum Thaida sustinet, aut cum

72. *Priscian. VII*, 6, 27 p. 744. uiscera magnarum domuum *Seruius ad Verg. Aen. II*, 445. *Cledonius p.* 1903. *Pompeius p.* 219.
 75. esse iubet *Heinrich*. 76. rethor *P.* 77. omnia nobis *Heinrich*.
 78. iusseris *p*ω: **seris *P*, si iusseris *ς*. 79. in summa *PS*: ad
 summam *p*ω. trax *P*. 80. pinnas *P*: pennas *p*ω. athe-
 nis *P*: ahuius *p*. 81. conchylia *p*: concylia *PS*. 82. signauit
abcegs, coenabit *Dorleans ad Tac. ann. II* p. 188. recumbet *P*:
 recumbit *pς*. 83. cottona *Pς*: coctana *p*ω, cottana *as*.
 85. Auentinum *ς Wakefield ad Lucret. II*, 1038. baca *ς*: baca *P*.
 89. anteum *P*. 90. deterius *p*ω: deteriu *P*, deterior *ς*.
 91. illa sonat cum *Clauarius, Iacobs in Matthiae miscell. phil. I* p. 81.
 illa sonat, qua mordetur gallina a marito aut deterior nec ille sonus,
 quo *Bredenkamp Magaz. f. Schulen I*, 2 p. 439 sq. cui mordetur *Ru-*
perti. 92. illi *Schrader*. 93. hic melior *Schrader*. taida *PS*.

uxorem comoedus agit uel Dorida pullo
cultam palliolo? mulier nempe ipsa uidetur, 95
non persona loqui, uacua et plana omnia dicas
infra uentriculum et tenui distantia rima.
nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
aut Stratocles aut cum molli Demetrius Haemo,
natio comoeda est. rides, maiore cachinno 100
concutitur; flet, si lacrimas conspexit amici,
nec dolet; igniculum brumae si tempore poscas,
accipit endromidem; si dixeris 'aestuo', sudat.
[non sumus ergo pares: melior, qui semper et omni]
nocte dieque potest aliena sumere uultum 105
a facie, iactare manus, laudare paratus,
si bene ructauit, si rectum minxit amicus,
si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
praeterea sanctum nihil est nec ab inguine tutum,
non matrona laris, non filia uirgo, neque ipse 110
sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus;
horum si nihil est, auiam resupinat amici.
scire uolunt secreta domus atque inde timeri.
et quoniam coepit Graecorum mentio, transi
gymnasia atque audi facinus maioris abollae. 115

94. comedus *P.* *Priscian. III, 7, 41 p. 617:* 'Pallium, palliolum. Iuuenalis in I: Dorida nullo cultam palliolo.' pullo *Buchnerus, C. Barthius, M. Haupt:* nullo *PSω*, molli *Plathnerus*.
97. *Priscian. III, 5, 29 p. 611.* 'rima, γυναικεία φρύσις' gloss. *H. Steph. p. 187.* 98. tantum *cod. Norimbergens. 3. Schrader.*
antiochus *S:* anthiochus *p*, Anthiocus *P.* 100. comeda *S.*
melior *e cod. Cantabrigiensis Wakefield ad Lucet. I, 918. V, 706.*
104 spurius est. habent *codd. Ioannes Saresber. polier. III, 4. Petrus Bles. ep. 77.* 105. aliena *P, ut uoluit Markland:* alienum *pω.*
107. lectum *Ian. Parrhasius de rebus per ep. quaes. 36. C. Valesius.*
109. nihil est nec ab *p Vratislaviensis:* nihil ab *P,* nihil aut ab *abcdegss,*
nihil atque ab *h,* nihil est et ab *ω.* tutum est *bc.* 112. auiam *PΣh [?]:*
aulam *pω.* 113 spurium iudicant *Pinzger de uss. spur. p. 9 et Heinrich, post 115 transposuit Rigaltius.* esse uolunt *Schrader.*
114. grecorum *P.*

stoicus occidit Baream, delator amicum
 discipulumque senex, ripa nutritus in illa,
 ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
 non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
 Protogenes aliquis uel Diphilus aut Hermarchus, 120
 qui gentis uitio numquam partitur amicum,
 solus habet; nam cum facilem stillauit in aurem
 exiguum de naturae patriaeque ueneno,
 limine summoueor, perierunt tempora longi
 seruitii; nusquam minor est iactura clientis. 125

Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
 pauperis hic meritum, si curet nocte togatus
 currere, cum praetor lictorem impellat et ire
 praecipitem iubeat, dudum uigilantibus orbis,
 ne prior Albinam et Modiam collega salutet? 130
 diuitis hic serui cludit latus ingenuorum
 filius; alter enim quantum in legione tribuni
 accipiunt donat Caluinae uel Catienae,
 ut semel aut iterum super illam palpitet, at tu,
 cum tibi uestiti facies scorti placet, haeres 135
 et dubitas alta Chionen deducere sella.
 da testem Romae tam sanctum, quam fuit hospes
 numinis Idaei, procedat uel Numa uel qui
 seruauit trepidam flagranti ex aede Mineruam:
 protinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
 quaestio, 'quot pascit seruos? quot possidet agri

118. pinna *PS*: penna *pw*. caballi *pw*: caualli *PS*. 120. her-
 marcus *P*, erimarcus aut erimachus aut erimanthus *ω*. 124. li-
 mine subimoueor *Seruius ad Verg. Aen. VII*, 579. 126. Quo *Eremita*.
 130. ne *pw*: nec *PS*. et modiam *P*: aut modiam *pde*.
 131. cludit *Pdeh*: claudit *ω*. 133. Catienae *P*, catilinae *h*.
 134. aut *Pb*: atque *ω*. 135. heres *P*. 136. arcta *Chimen-*
tellius de hon. bisell. 24 p. 133. Chionen *Pg*: Chionem *ω*.
 cella *Pignorius de seruis* 16 p. 137, *Farnabius, Muretus opp. IV* p. 141.
 138. Idaei *pw*: Idae *P*. 139. tepidam *Nic. Loensis epiph. IX*, 2.
 141. agri *pw*: agri *P*.

iugera? quam multa magnaue paropside cenat?
quantum quisque sua nummorum seruat in arca,
tantum habet et fidei. iures licet et Samothracum
et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper 145
creditur adque deos, dis ignoscentibus ipsis.
quid quod materiam praebet causasque iocorum
omnibus hic idem, si foeda et scissa lacerna,
si toga sordidula est et rupta calceus alter
pelle patet, uel si consuto uulnere crassum 150
adque recens linum ostendit non una cicatrix.
nil habet infelix paupertas durius in se,
quam quod ridiculos homines facit. 'exeat', inquit,
'si pudor est, et de puluino surgat equestri,
cuius res legi non sufficit, et sedeant hic 155
lenonum pueri quocumque in fornice nati,
hic plaudat nitidi praeconis filius inter
pinnirapi cultos iuuenes iuuenesque lanistae;
sic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni'.
quis gener hic placuit censu minor adque puellae 160
sarcinulis impar? quis pauper scribitur heres?
quando in consilio est aedilibus? agmine facto
debuerant olim tenues migrasse Quirites!
haut facile emergunt, quorum uirtutibus opstat
res angusta domi, sed Romae durior illis 165
conatus, magno hospitium miserabile, magno
seruorum uentres et frugi cenula magno.

142. iugera om. *P*, add. in marg. *p*. paropside *P* *Valla*: parapside *pω*, parobside *g*, parabside *g*. 143 sq. quantum — fidei *schol. Cruq. Hor. carm. I, 35, 22.* 144. iuret *g* *H. Valesius*.
147. iocorum *P*: locorum *p*. 149. alte *Schrader*. 154. est et de puluino *pω*: est *** puluino *P*, est de se *p. S.* 156. quocumque * fornice *P*, quocumque in fornice *p*. quocumque e fornice noti *Lachmann*. 158. iuuenesque *Pg*: iuuenemque *pω*. 159. *Seruius ad Verg. Aen. II, 80. XI, 715.* 164. emergunt *pω*: mergunt *P*. 167 in margine adscriptum habet *P*.

fictilibus cenare pudet, quod turpe negabis
 translatus subito ad Marsos mensamque Sabellam
 contentusque illic ueneto duroque cucullo. 170
 pars magna Italiae est, si uerum admittimus, in qua
 nemo togam sumit nisi mortuus. ipsa dierum
 festorum herboso colitur si quando theatro
 maiestas tandemque redit ad pulpita notum
 exodium, cum personae pallentis hiatum 175
 in gremio matris formidat rusticus infans,
 aequales habitus illic similesque uidebis
 orchestrae et populum, clari uelamen honoris
 sufficiunt tunicae summis aedilibus albae.
 hic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus 180
 quam satis est interdum aliena sumitur arca.
 commune id uitium est, hic uiuimus ambitiosa
 paupertate omnes. quid te moror? omnia Romae
 cum pretio. quid das, ut Cossum aliquando salutes,
 ut te respiciat clauso Veiento labello? 185
 ille metit barbam, crinem hic deponit amati,
 plena domus libis uenalibus. accipe et istud
 fermentum tibi habe: praestare tributa clientes
 cogimur et cultis augere peculia seruis.
 Quis timet aut timuit gelida Praeneste ruinam, 190
 aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis, aut
 simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
 nos urbem colimus tenui tibicine fultam

168. negabis Σ *H. Valesius*: negauit *Pw*, negabit *Ferrarius electt.*
II, 9. 170. contactus *Schrader*. cucullo *H. Valesius*.
 173. colitur, si quando, theatro *Wytttenbach ad Plut. cons. ad Apoll.*
p. 113 A. 177. similemque Σ . 178. orchestrae *Pw*: or-
 cestram *PS*. 184. praecio *S*. 185. cluso *d*. 186. amatus
Ruperti. deponit, amati *Francke uerisim. spec. p. 24 sqq.*
 187. libis Σ *Valla*: libris *PSw*, libris eraso *r adh*, libis *add. r c.*
 uenalibus *Pw*: genialibus *Grangaeus*, uernalibus *Francke l. l.*
 188. praestare Σ : praesta. *P*, praestant *Pw*. 193. *schol. Lucani*
VII, 404 ubi incolimus et fidicine.

magna parte sui; nam sic labentibus obstat
 uilicus et, ueteris rimae cum textit hiatum, 195
 securos pendente iubet dormire ruina.
 uiuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
 nocte metus. iam poscit aquam, iam friuola transfert
 Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant,
 tu nescis; nam si gradibus trepidatur ab imis, 200
 ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
 a pluua, molles ubi reddunt oua columbae.
 lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,
 ornamentum abaci, nec non et paruulus infra
 cantharus et recubans sub eodem marmore Chiron, 205
 iamque uetus Graecos seruabat cista libellos,
 et diuina opici rodebant carmina mures.
 nil habuit Codrus, quis enim negat? et tamen illud
 perdidit infelix totum nihil; ultimus autem
 aerumnae est cumulus, quod nudum et frustra rogantem 210
 nemo cibo, nemo hospitio tectoque iuuabit.
 si magna Asturici cecidit domus, horrida mater,
 pullati proceres, differt uadimonia praetor;
 tunc geminus casus urbis, tunc odimus ignem.
 ardet adhuc, et iam accurrit qui marmora donet, 215

195. uilicus *P*: uillicus *pw*, 'uillicus, οἰκονόμος, ἐνοικολόγος' *gloss.*
H. Steph. p. 225. cum textit *Padegh*: contextit *ω*. 197. uiuen-
 dum illic *P*. multa — multi *Schruder*. 200. crepitatur *Marshall*.
 203 *sq.* lectus — abaci *Priscian.* VI, 5, 27 p. 689. Codro Procula
 minor urceoli sex *om. P add. p.* Codro *pw*: Cordo *h. Valla, Pithoeus*.
 204. abaci *PS*, 'abaci, delfica, μινιστέριον ὡς Ἰουβενάλιος' *gloss.*
H. St. p. 1. 205. cantarus *PS*. sub eo de marmore *C. Valesius*.
 echinus *Manso verm. Abhdngen* p. 222. 207. opici *Σω*: opici *P*,
 opizi *p Laurentianus pl. XXXIV*, 39, opifici *S*, 'apicus, ὀπικιστής
 ὡς Ἰουβενάλιος' *gloss. H. Steph.* p. 18, epici *Is. Vossius apud*
Burmann. ad *anth. Lat. I* p. 357. 208. Codrus *Pw*: cordus *ph.*
Valla, Pithoeus. 210. est *P*: *om. ω*. frustra *dē Dorleans ad Tac.*
ann. XIII p. 683: frustra *Pw*, 'aut sine causa aut panem petentem'
schol. 212. asturici *SPh*: asturi *pw*, arturi *ς*, Ostorii *Pulmannus*.
 214. tum *S*. geminus *Sω*: geminus *Pegh*. 215. accurrit *ς*:
 *currit *P*, occurrit *pw Oudendorp. ad Suet. Calig.* 26.

conferat impensas; hic nuda et candida signa,
 hic aliquid praeclarum Euphranoris et Polucliti,
 hic Asianorum uetera ornamenta deorum,
 hic libros dabit et forulos mediamque Mineruam,
 hic modium argenti: meliora ac plura reponit 220
 Persicus orborum lautissimus et merito iam
 suspectus, tamquam ipse suas incenderit aedes.
 si potes auelli circensibus, optima Sorae
 aut Fabrateriae domus aut Frusinone paratur,
 quanti nunc tenebras unum conducis in annum. 225
 hortulus hic, puteusque brevis nec recte mouendus
 in tenuis plantas facili defunditur haustu.
 uiue bidentis amans et culti uilicus horti,
 unde epulum possis centum dare Pythagoreis.
 est aliquid, quocumque loco, quocumque recessu 230
 unius sese dominum fecisse lacertae.

Plurimus hic aeger moritur uigilando; sed ipsum
 languorem peperit cibus imperfectus et haerens
 ardenti stomacho, nam quae meritoria somnum
 admittunt? magnis opibus dormitur in urbe, 235
 inde caput morbi; redarum transitus arto
 uicorum inflexu et stantis conuicia mandrae
 eripient somnum Druso uitulisque marinis.

217. poluclyti *PS*, policleti *ω*. cf. *VIII*, 103. 218. haec asia-
 norum *PS*, cod. *Vimariensis*, fecasianorum *πω*, phaecasianorum *ς*
Burm. ad *anth. Lat. I* p. 608, phaecasiatorum *Roth.* 220. et *ς*.
 227. *Seruius* ad *Verg. georg. IV*, 115. tenuis *PS*; tenues *πω*.
 defunditur *PS*; diffunditur *ω* *Seruius*. 228. uilicus *P*: uilli-
 cus *πω*. horti *P*: orti *pbc*. 229. *Phocas* 4, 4 p. 1706. py-
 tagoreis *PS*. 231. lacertae *PSω*: lacernae uel lacertae *d*, lacer-
 tae uel lacernae *b*, lacerti *N. Heinsius aduerss. IV*, 8 p. 618. ad *Ouid.*
fast. II, 578, tabernae *Ruperti*. 232 sqq. plurimus — stomacho
Priscian. XVIII, 6, 62 p. 1136. plurimus — imperfectus *Priscian.*
VIII, 9, 44 p. 809. *VIII*, 13, 71 p. 824. ipsum *Pω*: illum *ς* *Priscian.*
 233. herens *P*. 234. quem *H. Valesius*. 236. raedarum *P*.
 237. conuitia *S*. 238. eripiunt *ς*, eripiant *edd.* urso *Britannicus.*
 uitulsiue *Iacobs* in *Matthiae misc. phil. I* p. 82. uetulisque maritis
H. Valesius.

Si uocat officium, turba cedente uehetur
 diues et ingenti curret super ora liburna 240
 adque obiter leget aut scribet uel dormiet intus,
 namque facit somnum clausa lectica fenestra,
 ante tamen ueniet. nobis properantibus obstat
 unda prior, magno populus premit agmine lumbos
 qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro 245
 alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam;
 pingua crura luto: planta mox undique magna
 calcor, et in digito clauus mihi militis haeret.
 nonne uides, quanto celebretur sportula fumo?
 centum conuiuae, sequitur sua quemque culina. 250
 Corbulo uix ferret tot uasa ingentia, tot res
 impositas capiti, quas recto uertice portat
 seruulus infelix et cursu uentilat ignem.
 scinduntur tunicae sartae modo, longa coruscat
 serraco ueniente abies, adque altera pinum 255
 plaustra uehunt, nutant alte populoque minantur.
 nam si procubuit qui saxa Ligustica portat
 axis et euersum fudit super agmina montem,
 quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
 inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer 260
 more animae. domus interea secura patellas
 iam lauat et bucca foculum excitat et sonat unctis

240. liburna *Sh*: liburno *Pw*. 242 *spurium habent Pinzger de*
uss. spur. p. 9. et Heinrich. 244. praemit *P*. 245. 'asseret,
δοκίδες ὡς Ἰουβενάλιος gloss. *H. Steph. p. 21. cf. VII, 132.*
 246. ad *P*. tignum *Pw*: lignum *pz*. 248. heret *P*.
 250. conuiue *P*. 251. uix corbita ferat *Gesner, Hamburger verm.*
Bibl. I, 2 p. 171 ss. thes. s. v. 'corbita.' 252. quot *edd.*
 254 sq. scinduntur tunicae sartae *Seruius arte gr. p. 525 Lind.*
 longa — abies *Seruius ad Verg. Aen. I, 164.* 255. serraco *Pbz*:
 sarraco *ω Seruius*, soraco *Casaubonus ad Aen. tact. 30, Meursius*
exerc. cr. II, 5 p. 117 sq. 256. alte *PSz*: altae *ω*. 259. de
 corporibus *pω*: e corporibus *Ph*. 260. uulgo *Eremita.*
 261. morte *e cod. Cantabrig. Wakefield ad Lucret. III, 102.*
 262. unctis *P*.

strigilibus et pleno componit lintea guto.
 haec inter pueros uarie properantur, at ille
 iam sedet in ripa taetrumque nouicius horret 265
 porthmea, nec sperat cenosi gurgitis alnum
 infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Respice nunc alia ac diuersa pericula noctis,
 quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
 testa ferit, quotiens rimosa et curta fenestris 270
 uasa cadant, quanto percussum pondere signent
 et laedant silicem. possis ignauus haberi
 et subiti casus inprovidus, ad caenam si
 intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
 nocte patent uigiles te praetereunte fenestrae. 275
 ergo optes uotumque feras miserabile tecum,
 ut sint contentae patulas defundere pelues.
 ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
 dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
 Pelidae, cubat in faciem, mox deinde supinus. 280
 ergo non aliter poterit dormire? quibusdam
 somnum rixa facit. sed quamuis improbus annis
 adque mero feruens cauet hunc, quem coccina laena
 uitari iubet et comitum longissimus ordo,
 multum praeterea flammaram et aenea lampas. 285
 me, quem luna solet deducere uel breue lumen
 candelae, cuius dispenso et tempero filum,
 contemnit. miserae cognosce prooemia rixae,

263. strigilibus et pleno *acdgs*: strigibus *Probus*, strigilibus et pleno *Pbhω*, strigilibus pleno *cod. Vimar.* ζ. lintea guto *pegS*: linthe acuto *P.* gutum, λευόθιον [ληκούθιον] *Ἰουβενάλλω* gloss. *H. Steph.* p. 105. 264. uariae *Ph.* 265. sedet *pSω*: sed. *t P.* te. trum *P.* 266. portamea *P.* portamea *pS.* 269. cerebro *S.* 271. cadant *Pagh*: cadent *pde*, cadunt *ω.* pondere findant *Schrader.* 273. inprobidus *P.* 274. quod *P.* 277. defundere *Padeh*: diffundere *ω*, effundere *ς.* 280. paelide *P.* 281 *spurium habet Heineke animm. p. 31, defendit Pinzger de uss. spur. p. 14.* 285. atque *ς.* 288. *pramia P.* premia *pς.*

si rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
 stat contra starique iubet. parere necesse est, 290
 nam Quid agas, cum te furiosus cogat et idem
 fortior? 'unde uenis?' exclamat 'cuius aceto,
 cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum
 sutor et elixi ueruecis labra comedit?
 nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem! 295
 ede, ubi consistas! in qua te quaero proseucha?
 dicere si temptes aliquid tacitusue recedas,
 tantumdem est, feriunt pariter, uadimonia deinde
 irati faciunt; libertas pauperis haec est:
 pulsatus rogat et pugnis concisus adorat, 300
 ut liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
 nec tamen haec tantum metuas, nam qui spoliēt te
 non deerit, clausis domibus postquam omnis ubique
 fixa catenatae siluit compago tabernae;
 interdum et ferro subitus grassator agit rem. 305
 armato quotiens tutae custode tenentur
 et Pomptina palus et Gallinaria pinus,
 sic inde huc omnes tamquam ad uiuaria currunt.
 qua fornace graues, qua non incude, catenae?
 maximus in uinculis ferri modus, ut timeas, ne 310
 uomer deficiat, ne marrae et sarcula desint.
 felices proauorum ataus, felicia dicas
 saecula, quae quondam sub regibus atque tribunis
 uiderunt uno contentam carcere Romam.

290. stat — iubet *Priscian.* XIV, 1, 5 p. 976. XIV, 3, 34 p. 990.

293. conche *S*: conch. *P*, concha *pω*. 294. et — comedit

Priscian. V, 6, 36 p. 655. uerbecis *P*. 296 ante 295 ponit

Pinzger de uss. spur. p. 14. 297. seu *Schrader*. 300. contusus

Domitius Calderinus. 302. hoc *g*. 304. catenatae siluit *ω*:

catenaluī *P*, catenata siluit *p*. catenatae *S*. 307. pontina *g*.

310. modus est, timeas nunc *e cod. Cantabrig. Wakefield ad Lucret.*

III, 255. 311. marrae *pω*: marra *P*. 312. prauorum *Bährdt.*

dicas *P*: dicis *p*.

His alias poteram et pluris subnectere causas, 315
 sed iumenta uocant, et sol inclinat, eundum est;
 nam mihi commota iandudum mulio uirga
 adnuit. ergo uale nostri memor, et quotiens te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 me quoque ad Heluinam Cererem uestramque Dianam 320
 conuerte a Cumis; saturarum ego, ni pudet illas,
 adiutor gelidos ueniam caligatus in agros."

S A T V R A IIII.

Ecce iterum Crispinus, et est mihi saepe uocandus
 ad partes, monstrum nulla uirtute redemptum
 a uitiiis; aegrae solaque libidine fortes
 deliciae, uiduas tantum spernatur adulter.
 quid refert igitur, quantis iumenta fatiget 5
 porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
 iugera quot uicina foro, quas emerit aedes?
 nemo malus felix, minime corruptor et idem
 incestus, cum quo nuper uitata iacebat

317. ian dudum *P*, iam dudum *p*. *Anall. gramm. p. 458 not. k:*
'Iuuenalis correpte: mulio consul.' 318. adnuit *P* ω : innuit *S* ζ .
 et — Aquino *Priscian VIII*, 7, 34 p. 802. 319. refici *P*.
 320. Heluinam *p* ζ *S*: Heuinam *P*, Eluinam ω . uestramque ω :
 ues.tamque *P*. 321. conuerte *P*: conuelle ω . saturarum *f*:
 sat.rarum *P*, satirarum *p* ω . 322. adiutor *p* ω : ad.tor *P*, au-
 ditor *fv*.

Sat. IIII. De piscis magnitudine P.

1. et est *P* ζ *gh*: adest ω . 2. ad partes *S* p ω : ad patres *PS*.
 3. aegrae *S*: aegr. *P*, aeger *p* ω . fortes *PSf*: fortis ω .
 4. deliciae *PS*: delicias ω . uiduas *P* ν . delicias uiduas *N*.
Heinsius prob. Graeuio epp. IV p. 721. uiduae ω , uetulae *Ruperti*.
 spernatur *PS prob. Doederlino synon. II p. 215. III p. 323:* sper-
 natus *fv*, aspernatur ω , aspernatus *e*. 5. quid *p* ω : qui *PS*.
 7. quot *p* ω : quod *P* ζ . 8. hymenis corruptor *e cod. Schegk. ad*
Vell. Pat. I, 13, mimae corruptor *Scioppius uerisim. IV, 10. art.*
crit. p. 71 sq. correptor *N. Heinsius epp. IV p. 143 cf. p. 151. 155.*
 721. 723. 9. uitata *S*: uitata *P* ω .

sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos. 10
 sed nunc de factis leuioribus — et tamen alter
 si fecisset idem, caderet sub iudice morum,
 nam quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
 Crispinum — quid agas, cum dira et foedior omni
 crimine persona est? mullum sex milibus emit, 15
 aequantem sane paribus sestertia libris,
 ut perhibent qui de magnis maiora loquuntur.
 consilium laudo artificis, si munere tanto
 praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi;
 est ratio ulterior, magnae si misit amicae, 20
 quae uehitur cluso latis specularibus antro.
 nil tale exspectes, emit sibi. multa uidemus,
 quae miser et frugi non fecit Apicius. hoc tu
 succinctus patria quondam, Crispine, papyro,
 hoc pretio squamam! potuit fortasse minoris 25
 piscator, quam piscis, emi; prouincia tanti
 uendit agros, sed maiores Apulia uendit.
 quales tunc epulas ipsum gluttisse putamus
 induperatorem, cum tot sestertia partem
 exiguum et modicae sumptam de margine cenae 30

11 sq. et — morum *Priscian. XII*, 5, 21 p. 945. 13. *Io. Saresber. I*, 4. Seioque *Dom. Calderinus*: Serioque *Pw.* Seio Titioque *Io. Saresb.* decebit *Io. Saresb. Heinrich.* 15. mullum *Pw.* multum *P.* mullum *ζ.* 16. is sane *f.* insane *N. Heinsius ad Petron. I* p. 250. *Graeuus epp. III* p. 723. sestertia *Pw.* setertia *P.* 17. peribent *PS.* locuntur *abcefg.* 18. si munere *PSafζ.* in munere *pbcdgζ.* si in munere *cod. Gaibacensis* 1. 21. cluso *Pζ.* clauso *ω.* luso — auro *Schrader.* 22. *Seruius ad Vergil. Aen. VI*, 104. 23. haec *c. Markland. ep. crit.* p. 152. 24. Pharia quondam *Markland. l. l. cf. Schrader obseru.* p. 19. 25. praetio *PS.* pretium *ω.* 'S. pisces' *schol.* 'squamam autem pro pisce dicit' *Valla.* squamam *Cramerus ad schol.* p. 124: squamae *Pw.* squamas *Dorleans ad Tacit. ann. XIV* p. 762. *Ruperti.* 26. prouintia *Pe.* 27. apros *H. Valesius, Henninius.* et *Henninius.* maioris *cod. Monacensis* 260 *Σ.* sed maioris *Aurelia Ferrarius electt. I*, 18. 28. nunc *ζ.* aepulas *PS.* putamus *Pw.* putemus *ζ.* 29. endoperatorem *cod. Vimariensis.*

purpureus magni ructarit scurra Palati,
 iam princeps equitum, magna qui uoce solebat
 uendere municipes fracta de merce siluros.
 incipe Calliope! licet et considerare; non est
 cantandum, res uera agitur. narrate puellae 35
 Pierides! prosit mihi uos dixisse puellas.

Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem
 ultimus et caluo seruiret Roma Neroni,
 incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
 ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon, 40
 impleuitque sinus; nec enim minor haeserat illis,
 quos operit glacies Maeotica ruptaque tandem
 solibus effundit torrentis ad ostia Ponti
 desidia tardos et longo frigore pingues.
 destinat hoc monstrum cumbae linique magister 45
 pontifici summo. quis enim proponere talem
 aut emere auderet, cum plena et litora multo
 delatore forent? dispersi protinus algae
 inquisitores agerent cum remige nudo,
 non dubitaturi fugitiuum dicere piscem 50
 depastumque diu uiuaria Caesaris, inde
 elapsum, ueterem ad dominum debere reuerti.

31. ructarit *P*ζ: ructaret ω. 33. fracta de merce Σω: facta de merce *P* Ioannes a Ianua s. u. 'silurus,' Pharia de merce *Muretus*, *Salmas. ad Solin.* p. 1314. *Eremita*, facta de merce *C. Barth adu. mss. CLX*, 2. *Heinrich*, pacta de merce *Marshall*, pacta cum merce *Schrader*, parta de merce u. d. *Hall. Litt. Ztg.* 1814 n. 223 p. 235, fricta de merce *Manso verm. Abhdlgen* p. 227, pacta mercede *N. Heinsius ad Phaedr. III*, 21, 5. *opp. III*, p. 723. 725, facta mercede u. d. l. l., fracta mercede *Achaintre*. 34. licet et *P*ζ: licet e f, licet hic ω. 37. semianimum ζ. 38. et — Neroni *Seruius ad Verg. Aen. IV*, 215. 41. impleuitque sinus *Sp*ω: impleuit sinus *P*. nec *Pf*hζ: neque ω. 43. effundit *P*ω: effudit p. torrentis *S Eremita*: torrentes f, torpentis *P*ω. hostia ω. hostia Nili ζ. 45. cumbae *Pd*fh: cymbae ω. 48. alni *Graevius*, alti uel alto uel aulae *Ruperti*.

si quid Palfurio, si credimus Armillato,
 quidquid conspicuum pulchrumque est aequore toto,
 res fisci est, ubicumque natat; donabitur ergo, 55
 ne pereat. iam letifero cedente pruinis
 autumnno, iam quartanam sperantibus aegris,
 stridebat deformis hiems praedamque recentem
 seruabat; tamen hic properat, uelut urgeat auster.
 utque lacus suberant, ubi quamquam diruta seruat 60
 ignem Troianum et Vestam colit Alba minorem,
 obstitit intranti miratrix turba parumper;
 ut cessit, facili patuerunt cardine ualuae,
 exclusi spectant admissa obsonia patres.
 itur ad Atriden. tum Picens "accipe", dixit, 65
 "priuatis maiora focus, genialis agatur
 iste dies, propera stomachum laxare saginae,
 et tua seruatum consume in saecula rhombum.
 ipse capi uoluit." quid apertius? et tamen illi
 surgebant cristae; nihil est quod credere de se 70
 non possit, cum laudatur dis aequa potestas.
 sed deerat pisci patinae mensura. uocantur
 ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
 in quorum facie miserae magnaeque sedebat
 pallor amicitiae. primus, clamante Liburno: 75
 "currite, iam sedit!" rapta properabat abolla
 Pegasus attonitae positus modo uilicus urbi.

53. quit *PS*. Palfurio *PS*: Palphurio *bc*, Parfurio *ω*.
 54. ex aequore toto est *ω*. 56 sq. iam — autumnno *Seruius ad Verg. Aen. VI*, 309. 60. superant *ς*, superat *Marcilius ad Pers. II*, 60. *Eremita*, *Lindenbrog*, *Markland ad Stat. silu. I*, 1, 36.
 ubi — minorem *schol. Lucani I*, 199. 61. ac *ς*. 63. ut *PS*:
 et *ω*. excessit *Schmidt*. ualuae et *Iacobs (Matthiae misc. phil. I p. 81)*.
 64. spectant *Pabgh*: expectant *ω*. 65. Atriden *Pω*:
 Atridem *pς*. 67. saginae *scripsi*: 'SAGINAM. alii SAGITTIS. —
 legitur et SAGINIS' *schol.*, saginas *P*, saginis *pω*, sagittis *f*.
 71. possint *P*. aequae *S*.

anne aliud tunc praefecti? quorum optimus adque
 interpret legum sanctissimus omnia quamquam
 temporibus diris tractanda putabat inermi 80
 iustitia. uenit et Crispi iucunda senectus,
 cuius erant mores qualis facundia, mite
 ingenium. maria ac terras populosque regenti
 quis comes utilior, si clade et peste sub illa
 saeuitiam damnare et honestum adferre liceret 85
 consilium? sed quid uiolentius aure tyranni,
 cum quo de pluuiis aut aestibus aut nimbo
 uere locuturi fatum pendebat amici?
 ille igitur numquam direxit bracchia contra
 torrentem, nec ciuis erat, qui libera posset 90
 uerba animi proferre et uitam inpendere uero:
 sic multas hiemes adque octogensima uidit
 solstitia, his armis illa quoque tutus in aula.
 proximus eiusdem properabat Acilius aui
 cum iuvene indigno, quem mors tam saeua maneret 95
 et domini gladiis tam festinata. sed olim
 prodigio par est cum nobilitate senectus,
 unde fit ut malim fraterculus esse gigantis.
 profuit ergo nihil misero, quod comminus ursos
 figebat Numidas Albana nudus harena 100
 uenator. quis enim iam non intellegat artes
 patricias? quis priscum illud miratur acumen,

78. praefecti hic quorum *d*ς, praefecti quorum hic *aef*ς. praefecti?
 procerum optimus *Hanow disp. de Iuu. III, 77 sqq. Grueneberg. 1844.*
 atque hic *cod. Berolinensis 39.* 78 *spurium iudicat Heinrich.*
 79. quamquam *pω*ς: quamque *P.* 82. mitae *PS.* 83. ter-
 ras *pω*: terra *P.* gerenti *P.* 89. bracchia *PS.* 91. animo
Ruperti. 92. octogensima *P.* 93. his annis *H. Valesius.*
 96. tam festinata *P*: iam destinata *ω*, iam designata *R. Stephanus,*
Lipsius epist. quaest. IV, 25. 97. est cum nobilitate *Pithoeus:*
 est ** nobilitate *P*, est in nobilitate *pω.* 98 *Priscian. III, 5, 26*
p. 610. nolim *Ruperti.* gigantis *PSω*: gigantum *bcς.*
 101. intelligit *υς.* 102. miretur *ς.*

Brute, tuum? facile est barbato inponere regi.
 nec melior uultu, quamuis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensae ueteris reus atque tacendae, 105
 et tamen inprobior saturam scribente cinaedo.
 Montani quoque uenter adest abdomine tardus,
 et matutino sudans Crispinus amomo,
 quantum uix redolent duo funera, saeuior illo
 Pompeius tenui iugulos aperire susurro, 110
 et qui uulturibus seruabat uiscera Dacis
 Fuscus, marmorea ineditatus proelia uilla,
 et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 qui numquam uisae flagrabat amore puellae;
 grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum, 115
 caecus adulator dirusque a ponte satelles,
 dignus Aricinos qui mendicaret ad axes
 blandaque deuexae iactaret basia redae.
 nemo magis rhombum stupuit, nam plurima dixit
 in laeuam conuersus, at illi dextra iacebat 120
 belua. sic pugnas Cilicis laudabat et ictus
 et pegma et pueros inde ad uelaria raptos.
 non cedit Veiento, set ut fanaticus oestro
 percussus, Bellona, tuo diuinat et "ingens
 omen habes", inquit, "magni clarique triumphi. 125
 regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 excidet Aruiragus. peregrina est belua, cernis
 erectas in terga sudes?" hoc defuit unum
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret et annos.

106. saturam *S*: satyram *P*. cinedo *PS*. 107. *Seruius ad Verg. Aen. II*, 19. 111. dachis *P*. 113. ueiento *pw schol. ad u. 119. 123*: uel lento *P*, lento *S*, uegento *ς*. 116. e ponte *N. Heinsius ad Ouid. Ib.* 420, ac sponte *H. Valesius*. dignusque in ponte *Ruperti*, dignus qui a ponte *M. Haupt*. 117. Aricinas — arces *Ruperti*. 120. laeuam *ςΣ*: laeuo *P*, laeuum *pw*. 122. puma *S*. 'uelaria, ὀφόνια' *onomast. Vulcanii*. 123. ueiento *Σω*: uelento *P*. set *P*. 125. clari magnique *dς*. 126. britanno *S*: brittanno *P*. 127. excidit *aegvς*. 'britannorum rex arbila' *schol.*

'quidnam igitur censes? conciditur?' "absit ab illo 130
 dedecus hoc!" Montanus ait, "testa alta paretur,
 quae tenui muro spatiosum colligat orbem;
 debetur magnus patinae subitusque Prometheus.
 argillam atque rotam citius properate! sed ex hoc
 tempore iam, Caesar, figuli tua castra sequantur." 135
 uicit digna uiro sententia; nouerat ille
 luxuriam inperii ueterem noctesque Neronis
 iam medias aliamque famem, cum pulmo Falerno
 arderet. nulli maior fuit usus edendi
 tempestate mea; Circeis nata forent an 140
 Lucrinum ad saxum Rutupinoue edita fundo
 ostrea, callebat primo depraendere morsu,
 et semel aspecti litus dicebat echini.
 surgitur, et misso procures exire iubentur
 consilio, quos Albanam dux magnus in arcem 145
 traxerat attonitos et festinare coactos,
 tamquam de Catthis aliquid toruisque Sycambriis
 dicturus, tamquam et diuersis partibus orbis
 anxia praecipiti uenisset epistula pinna.
 adque utinam his potius nugis tota illa dedisset 150
 tempora saeuitiae, claras quibus abstulit urbi
 inlustresque animas impune et uindice nullo!
 sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
 coeperat; hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

131. testa illa *adef*ζ. 133. prometeus *P*. 134. properare
Casaubonus ad Pers. III, 23. Rantzow, Wolfii anall. I p. 511 sq.
 135. figuli *P*: tegulae *pabcd*ζ. 137. ingluuiem *cod. Basileensis*
in mg. 138. famam *S*. 141. Rutupinoque *ad*ζ. 142. de-
 praehendere *P*, deprehendere *az*. 143. echini *pø*: echeni *P*.
 144. procures *pø*: properes *P*. exire *pø*: exhibere *P*. 145. con-
 silio *Padfω*: concilio ζ. 147. Catthis *S Valla, Pithoeus*: ****** P*,
 getis *pø*. tortisque *Valla e ms. Ramirez ad Martial. spect. 4,9 p. 7.*
*Sycambriis Pah*ζ: Sicambriis *ω*, sigambriis *bcd*ζ. 148. tamquam
 et diuersis *P*: tamquam diuersis *ω*, tamquam a diuersis *az*.
 149. praecipiti uenis sed *P*, set *p*. epistula *P*: epistola *Sω*.
 pinna *PS*: penna *ω*. 150. ille ζ.

S A T V R A V.

Si te propositi nondum pudet adque eadem est mens,
 ut bona summa putes aliena uiuere quadra,
 si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
 Caesaris ad mensas nec uilis Gabba tulisset,
 quamuis iurato metuam tibi credere testi. 5
 uentre nihil noui frugalius; hoc tamen ipsum
 defecisse puta, quod inani sufficit aluo:
 nulla crepido uacat? nusquam pons et tegetis pars
 dimidia breuior? tantine iniuria cenae?
 tam ieiuna fames cum possit honestius illic 10
 et tremere et sordes farris mordere canini.
 primo fige loco, quod tu discumbere iussus
 mercedem solidam ueterum capis officiorum.
 fructus amicitiae magnae cibus, inputat hunc rex,
 et quamuis rarum tamen inputat. ergo duos post 15
 si libuit menses neglectum adhibere clientem,
 tertia ne uacuo cessaret culcita lecto,
 "una simus" ait. uotorum summa, quid ultra
 quaeris? habet Trebius, propter quod rumpere somnum
 debeat et ligulas dimittere, sollicitus ne 20
 tota salutatrix iam turba peregerit orbem,

Sat. V. In parasitos de cenis contumeliosis P.

1. Sic *Lubinus*. adque eandem *S.* est *om.* 5. 2 *Seruius*
ad Verg. Aen. VII, 115. 3. sic *Lubinus*. 4. ad *pw*: at *P*,
 ac *f.* gabba *PSd cod. Vimariensis*: Galba *ω*. 8 *Augustin.*
de gramm. p. 4976. 9. de media *P*, dimedia *p.* tantine — fa-
 mes spuria *conset Heinrich*. 10. cum possit *Pfz*: cum possis *ω*,
 quin possis *cod. Gothanus* 2, quae possit *Manso verm. Abhdgen*
p. 232, cum pol sit *Ruperti*, quin possis? *Lubinus, Graeuus epp. IIII*
p. 193. *Heusinger obs. antibarb. p.* 363 sq., possis cum *Heinecke*
anim. p. 82. *Heinrich*. 12. finge 5. 15. raro *adevz*. 17. ne *pw*:
 nec *PS*. culcita *Pw*: culcita 5. 19. somnum *P*. 21. per-
 egerit *ω*: perregeret *S*, perregeret *P*.

sideribus dubiis aut illo tempore, quo se
 frigida circumagunt pigri serraca Bootae.
 qualis cena tamen? uinum, quod succida nolit
 lana pati, de conuiua Corybanta uidebis. 25
 iurgia proludunt, sed mox et pocula torques
 saucius et rubra deterges uulnera mappa,
 inter uos quotiens libertorumque cohortem
 pugna Saguntina feruet commissa lagona.
 ipse capillato diffusum consule potat 30
 calcatamque tenet bellis socialibus uuam,
 cardiaco numquam cyathum missurus amico;
 cras bibet Albanis aliquid de montibus aut de
 Setinis, cuius patriam titulumque senectus
 deleuit multa ueteris fuligine testae, 35
 quale coronati Thrasea Heluidiusque bibebant
 Brutorum et Cassi natalibus. ipse capaces
 Heliadum crustas et inaequales berullo
 Virro tenet phialas; tibi non committitur aurum,
 uel si quando datur, custos adfixus ibidem, 40
 qui numeret gemmas, unguis obseruet acutos.
 da ueniam, praeclara illi laudatur hiaspis;
 nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert

22. aut — Bootae *schol. Stat. Theb. IIII*, 655. 22. 23 ponit Schurz-
 fleisch post 19. 23. serraca *PS*ω: sarraca ζ *schol. Stat.*
 24. quod *p*ω: quo *P*. succida *P*ω: sucida ζ. nollet *deg.*
 25. te e conuiua *H. Valesius*. 26. *Priscian. VIII*, 9, 50 p. 870:
 'In geo desinentia l uel r antecedentibus geo in si conuersa faciunt
 praeteritum perfectum ut — tergeo tersi — Iuuenalis in *I*: sed
 mox — mappa. 27. deterges *P*ω *Priscian.*: detergis *S* *cod.*
Norimbergensis 3. map.pa *P*. 29. lagona *P*: lagena ω.
 33. uiuit *S*. aliquid *P*. 35. ueteris *p*ω: uetaris *P*. 36. so-
 lebant ζ. 38. Aeliadum *Paf*, eliadum ζ, Beliadum *Probus*.
 berullo *S*: berallos *P*, berillos *p*ω, beryllo *Salmas. ad Solin. p. 197.*
 758, beryllis *H. Valesius*. 39. phialas *p*ω: phiala *P*. 41. un-
 ges obseruit *P*. acutos *P*ω: amicos fζ *N. Heins. ad Ouid. a. a.*
I, 585. *trist. I*, 8, 65, aduncos *cod. Mediceus pl. XXXIII*, 39 *Valla*.
 42. illi *P*ζ: illic ω. hiaspis *PS*. 43. ut *p*ω: et *P*ζ.

a digitis, quas in uaginae fronte solebat
 ponere zelotypo iuuenis praelatus Iarbae. 45
 tu Beneuentani sutoris nomen habentem
 siccabis calicem nasorum quattuor ac iam
 quassatum et rupto poscentem sulphura uitro.
 si stomachus domini feruet uinoque ciboque,
 frigidior Geticis petitur decocta pruinis; 50
 [non eadem uobis poni modo uina querebar,]
 uos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
 Gaetulus dabit aut nigri manus ossea Mauri
 et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 cliuosae ueheris dum per monumenta Latinae. 55
 flos Asiae ante ipsum pretio maiore paratus,
 quam fuit et Tulli census pugnacis et Anci
 et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 friuola. quod cum ita sit, tu Gaetulum Ganymedem
 respice, cum sities. nescit tot milibus emptus 60
 pauperibus miscere puer, sed forma, set aetas
 digna supercilio. quando ad te peruenit ille?
 quando rogatus adest calidae gelidaeque minister?
 quippe indignatur ueteri parere clienti,
 quodque aliquid poscas, et quod se stante recumbas. 65
 maxima quaeque domus seruis est plena superbis.
 ecce, alius quanto porrexit murmure panem
 uix fractum, solidae iam mucida frusta farinae,
 quae genuinum agitent, non admittentia morsum;

45. zelotypo *S.* 46. beneuentanis u. sutoris *P.* notoris *S.* 48. sulphura *fh*: sulphura *P.* sulphura *pw.* 50. *Liutprand. antap. V, 23*: 'Parta iam frigidior Geticis decocta pruinis.' 51 ante 49 *poni iussit Manso verm. Abhdlgen p. 233, spurium iudicant Pinzger de uss. spur. p. 9 sq. et Heinrich, legit schol.* 52. pocula furuus *Schrader.* 53. Gaetulus *ω*: Getulus *PSg.* 54. *Liutprand legat. 3*: 'Colore Aethiopem, cui per mediam nolis occurrere noctem.' nolus *P.* nolles *g.* 56. praelatus *P.* 59. Ganymeden *g.* 61. formas et *P.* 63 post 64 *ponit P.* rogatus *PSg.* uocatus *ω.* 66 *spurium habet Heinrich, legit schol.* 68. solide *PS.*

sed tener et niueus mollique siligine factus 70
 seruatur domino. dextram cohibere memento,
 salua sit artoptae reuerentia! finge tamen te
 inprobulum, superest illic qui ponere cogat.
 "uis tu consuetis audax conuiuia canistris
 impleri panisque tui nouisse colorem?" 75
 'scilicet hoc fuerat, propter quod saepe relictā
 coniuge per montem aduersum gelidasque cucurri
 Esquilias, fremeret saeua cum grandine uernus
 Iuppiter et multo stillaret paenula nimbo!
 aspice, quam longo distendat pectore lancem, 80
 quae fertur domino squilla, et quibus undique septa
 asparagis qua despiciat conuiuia cauda,
 dum uenit excelsi manibus sublata ministri.
 sed tibi dimidio constrictus cammarus ouo
 ponitur exigua feralis cena patella. 85
 ipse Venafrano piscem perfundit, at hic qui
 pallidus adfertur misero tibi caulis olebit
 lanternam; illud enim uestris datur alueolis, quod
 canna Micipsarum prora subuexit acuta,
 propter quod Romae cum Boccare nemo lauatur. 90
 [*quod tutos etiam facit a serpentibus atris.]*

72. artoptae **P** **Probus** *codd. Vullae*: Saluis ita tot optae f, artocopi *ω*, *APΘOKOIII* d. finge *pω*: fingi **P**. fingit amentem *abfhv*.
 73. inprobū **P**. 74. uis **P**: uix *ω*. uix — audeas *Ferrarius electt. II*, 10. 75. panis **P**. 77. cucurrit *cod. Turicensis, Heinrich*.
 79. et — nimbo *Seruius ad Verg. Aen. V*, 179. 80. distendat *ω* **N. Heinsius ad Ouid. met. III**, 457: distinguat **P** *Valla*.
 pectore *pω*: pectori **P**. 83. dum *Pω*: cum *abg*. excelso f,
 excelsis *g*. 84. cammarus **PS**: gammarus *pω*. 86. at hic *pω*:
 .. hic **P**. 87. caulis **P**. olebit lanternam *Priscian. XVIII*,
 25, 243 p. 1191. 88. lanternam *Pdf*: lanternam *ω*. dabitur **S**.
 89. canna micipsarum **P**. 90. boccare **PSω**: bocchore *cod. Vimariensis, Salmasius ad Solin. p. 281*, baccare *Weber animadu. p. 31 sqq.* 91 om. **P**, spurium habent *Weber l. l. Heinrich, defendit Pinzger de uss. spur. p. 14*. 91 ante 90 ponit *cod. Vimariensis*.
 atris *ω*: Afris *cod. Dresdensis D 153, Rutgers uarr. lectt. II*, 17, Afros *h_g*.

nullus erit domini, quem misit Corsica uel quem
 Tauromenitanae rupes, quando omne peractum est
 et iam defecit nostrum mare, dum gula saeuit,
 retibus adsiduis penitus scrutante macello 95
 proxima, nec patimur Tyrrhenum crescere piscem.
 instruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
 quod captator emat Laenas, Aurelia uendat.
 Virroni muraena datur, quae maxima uenit
 gurgite de Siculo; nam dum se continet Auster, 100
 dum sedet et siccatur madidas in carcere pinnae,
 contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
 uos anguilla manet longae cognata colubrae
 aut glacie aspersus maculis Tiberinus et ipse
 uernula riparum, pinguis torrente cloaca 105
 et solitus mediae cryptam penetrare Suburae.

Ipsi pauca uelim, facilem si praebeat aurem.
 "nemo petit, modicis quae mittebantur amicis
 a Seneca, quae Piso bonus, quae Cotta solebat
 largiri (namque et titulis et fascibus olim 110
 maior habebatur donandi gloria), solum
 poscimus ut cenes ciuilitate; hoc face et esto,
 esto, ut nunc multi, diues tibi, pauper amicis."

Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
 altilis, et flauus dignus ferro Meleagri 115

92. domino *f*g. 93. tauromenitanae *PS*g: tauromenitanae *w*.
 94. defecit *Pw*: deficit *p*. 96. patimur *Padegw*: patitur *pbch*g.
 97. instruit — prouincia *schol. Lucan. I*, 338. illic *bg*.
 98. *Priscian. V*, 4, 22 p. 649: 'Est etiam Lenâs, quod differentiae
 causa in fine circumflectitur. Iuuenalis in *I*: quod captator emat
 Lenâs, Aurelia uendat.' Lenas *Pw*. 99. murena *P*, mur-
 rena *eg*g. 101. pinnae *Pf*: pennas *pw*. 102. caribdim *PS*g.
 104. glaucii uel gladii *H. Valesius*. 'aspersus, εἶδος ἰχθύος
 χαταστύχου' gloss. *H. Steph. p.* 19. 105. torpente *Rutgers*.
uarr. lectt. II, 17. *Eremita*. 110. titulis et fascibus *pw*: titulis
 fascibus *P*. 115. ualidi uel gnaui seu nauis *N. Heinsius ad Ouid.*
med. fac. 85. ferro dignus flauus *efhg*.

fumat aper, post hunc tradentur tubera, si uer
 tunc erit et facient optata tonitrua cenas
 maiores. "tibi habe frumentum" Alledius inquit,
 "o Libye, disiunge boues, dum tubera mittas."
 structorem interea, ne qua indignatio desit, 120
 saltantem spectes et chironomunta uolanti
 cultello, donec peragat dictata magistri
 omnia; nec minimo sane discrimine refert,
 quo gestu lepores et quo gallina secetur.
 duceris planta uelut ictus ab Hercule Cacus, 125
 et ponere foris, si quid temptaueris umquam
 hiscere, tamquam habeas tria nomina. quando propinat
 Virro tibi sumitue tuis contacta labellis
 pocula? quis uestrum temerarius usque adeo, quis
 perditus, ut dicat regi "bibe"? plurima sunt, quae 130
 non audent homines pertusa dicere laena.
 quadringenta tibi si quis deus aut similis dis
 et melior fatis donaret homuncio, quantus
 ex nihilo, quantus fieres Virronis amicus!
 "da Trebio! pone ad Trebium! uis, frater, ab ipsis 135
 ilibus?" o nummi, uobis hunc praestat honorem,
 uos estis fratres. dominus tamen et domini rex

116. fumat *pω*: spumat *PS cod. Monacensis* 408. tradentur *P*:
 traduntur *codd. Altorfinus Vlmensis*, raduntur *bcegw*, radentur *adhζ*.
 post huic radentur *N. Heinsius l. l. aduerss. II, 1 p. 202.* 118. Al-
 ledius *P*: Aledius *bceghw*, Alidius *afζ*, Atidius *cod. Dresdensis*
D 153, Ruperti. 119. libiae *P*, libie *ζ*, libia *ω*. 121. spectis *P*,
 spectas *pω*, uideas *vζ*. chironomunta *PSa codd. Vallae*: cheiro-
 nomunta *cod. Vimariensis*, chironomonta *ω*, chironomanta *pζ*.

126. foris *Pω*: foras *egζ*, foris *bcdζ*. 127 sq. quando — tibi
Eutyech. II, 10 p. 2180. quamquam *ζ*. 128. sumitue *Paf, Iacobs*
(Matthiae misc. phil. I p. 82): sumetue *h*, sumitque *ω*. 132. qua-
 dringenta *PSω*: quadraginta *ζ*. 134. fieres quantus *ζ*.
 135 sq. uis frater ab ipsis ilibus *Seruius ad Verg. ecl. VII, 26. Aen.*
VII, 499. ipsis *Pω*: istis *ζ*, illis *ζ*. sis — illis ilibus *Plathner.*
 137. frater *cod. Parisinus* 8291, *Markland ad Stat. silu. II ep. p. 73.*

si uis tu fieri, nullus tibi paruolus aula
 luserit Aeneas nec filia dulcior illo.
 [iucundum et carum sterilis facit uxor amicum] 140
 set tua nunc Mycale pariat licet et pueros tres
 in gremium patris fundat semel, ipse loquaci
 gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
 adferri minimasque nuces assemque rogatum
 ac mensam, quotiens parasitus uenerit infans. 145
 uilibus ancipites fungi ponentur amicis,
 boletus domino, set quales Claudius edit
 ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
 Virro sibi et reliquis Virronibus illa iubebit
 poma dari, quorum solo pascaris odore, 150
 qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat,
 credere quae possis subrepta sororibus Afris;
 tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit
 qui tegitur parma et galea metuensque flagelli
 discit ab hirsuta iaculum torquere capella. 155
 forsitan impensae Virronem parcere credas;
 hoc agit, ut doleas; nam quae comoedia, mimus
 quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
 si nescis, ut per lacrimas effundere bilem
 cogaris pressoque diu stridere molari. 160

138. uis tu fieri ω : uis *** fieri *P*, uis tunc fieri *g* *cod. Dresdensis*
D. 153. 139. luserit $p\omega$: luserat *P*. 140 *spurius est*.
 141. mycale $pdf\zeta$: mygale *PS*, micale $abcegh\omega$, migale Σ *Doruille*
ad Charit. p. 247. 142. semel *P*: simul $p\omega$. 143. uiridem
 cito rhaga *L. Jan, Gymnas. Zeitg.* 1842 p. 238. 144. adferri *Pf*:
 afferri ω , auferri *edd.* 145. ac *P*: ad ω . 146. ponentur $p\omega$:
 portentur *S*, po. entur *P*. 147. dominos et *p*. quales $P\omega$, qualis *p*,
 qualem ζ . boletus domino, fungi ponentur amicis uilibus ancipites,
 seu quales *Schurzfleisch*. 148. post quem $p\omega$: postquam *P* *cod.*
Gaybacensis 2. 146 — 148 *spurius habet Heinecke anim.* p. 32.
 151. pheacum *P*. 152. subrepta *Pf*: surrepta $p\omega$. 154. tegi-
 tur parma $p\omega$: tegi parma *P*. 155. yrsuto *bc*, hirsuto — *Capella*
Yuo Villiom. animm. VII, 3. Eremita, Lindenbrog. 156. quae-
 ras *v*. 157. comedia *P*. 158. plorante gula melior *deg*.

tu tibi liber homo et regis conuiua uideris;
 captum te nidore suae putat ille culinae,
 nec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
 bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum
 uel nodus tantum et signum de paupere loro? 165
 spes bene cenand^f uos decipit. "ecce dabit iam
 semesum leporem adque aliquid de clunibus apri;
 ad nos iam ueniet minor altilis." inde parato
 intactoque omnes et stricto pane tacetis.
 ille sapit, qui te sic utitur. omnia ferre 170
 si potes, et debes; pulsandum uertice raso
 praebebis quandoque caput, nec dura timebis
 flagra pati his epulis et tali dignus amico.

161. regis conuiua uideris *ω*: regis uideris conuiua *PS*.

166. caenandi *p*: canendi *P*. 168. ad uos *Markland ad Stat. silu. IV*, 9, 34. *Oudendorp. misc. obs. X* p. 465. ad nostram ueniet mensam altilis *Francke uerisim. spec. p. 31 sq.* 169. iacetis *Lubinus*.

Iuu. Iuu. Saturarum liber I explicit. Incipit liber II. Feliciter *P*.

D. JUNJJ JVVENALIS · S · L · B · I · EXPLICIT · FELICIT̃

JNCIP̃ · L · B · II · L · F · VRSEDIO POSTVMO

LEGJ EGO NICEVS AIUD [apud] M · SERBIŪ ROME · ET · EMDAVI

ita legitur in a.

D. IVNII IVVENALIS
S A T V R A R V M

LIBER SECVNDVS.

S A T V R A VI.

Credo Pudicitiam Saturno rege moratam
in terris uisamque diu, cum frigida paruas
praeberet spelunca domos ignemque laremque
et pecus et dominos communi clauderet umbra,
siluestrem montana torum cum sterneret uxor 5
frondibus et culmo uicinarumque ferarum
pellibus, haut similis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
sed potanda ferens infantibus ubera magnis
et saepe horridior glandem ructante marito. 10
quippe aliter tunc orbe nouo caeloque recenti
uiuabant homines, qui rupto robore nati
compositiue luto nullos habuere parentes.
multa pudicitiae ueteris uestigia forsan

*Sat. VI. De aetatibus mundi p. 'In uno uet. cod. Cadurc. haec
satyra inscripta est L. FVRSEDIO POSTVMO' Pithoeus.*

4 *schol. Stat. Theb. I, 586.* communis *schol. Stat. cod. Gayba-*
censis 2 prob. Wakefield ad Lucret. V, 954. 5. montanorum *v.*
7. non similis tibi Cynthia *Priscian. XVIII, 2, 26 p. 1125.* haut *pω:*
aut *Pf.* chyntia *P.* 8. turbauit *ω:* turbabit *PSf,* turpauit
Schurzfleisch, Schrader. 13. compositiue *Pithoeus:* compositi. *P,*
compositique *pω,* compositi *f.*

aut aliqua exstiterint et sub Ioue, set Ioue nondum 15
 barbato, nondum Graecis iurare paratis
 per caput alterius, cum furem nemo timeret
 caulibus et pomis et aperto uiueret horto.
 paulatim deinde ad superos Astraea recessit
 hac comite, adque duae pariter fugere sorores. 20
 anticum et uetus est alienum, Postume, lectum
 concutere adque sacri genium contemnere fulcri;
 omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas,
 uiderunt primos argentea saecula moechos.
 conuentum tamen et pactum et sponsalia nostra 25
 tempestate paras, iamque a tonsore magistro
 pecteris et digito pignus fortasse dedisti.
 certe sanus eras. uxorem, Postume ducis?
 dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
 ferre potes dominam saluis tot restibus ullam, 30
 cum pateant altae caligantesque fenestrae,
 cum tibi uicinum se praebeat Aemilius pons?
 aut si de multis nullus placet exitus, illud
 nonne putas melius, quod tecum pugio dormit,
 pugio, qui noctu non litigat, exigit ex te 35
 nulla iacens illic munuscula, nec queritur quod
 et lateri parcas nec quantum iussit anheles?

15. *e* sub P. nondum pω: nonsun P. 16. grecis P. 18. et
 pomis Pbc: ac pomis adefghvω, aut pomis ζ. sed aperto C. Barth.
 adu. XXII, 7, et operto Ruperti. orto bcg. 19. astrea PS,
 'Astraea, παρθένος Δικαιοσύνη ὡς Ἰουβενάλιος' gloss. H. Steph.
 p. 21. 21. anticum P. 22. fulcri ω: fulchri pf, pulchri PS.
 23. 24 transposuit Schrader emendatt. 9 p. 139 sq. 23 spurium
 iudicat Heinecke anim. p. 33. aliut P. 24. mechos P. 25. et
 sponsalia pω: et om. P. 26. tonsore ministro H. Valesius,
 tonsore machaera Heinrich. 28. ducis Pω: duces paeffg.
 29. thisipone P. exagitare, om. quibus, sed spatio relicto, P.
 exagitare cζ, exagitate H. Valesius. 31. caliginantes P.
 34. putes des. pugio f Valla: 'PUNGIO a facto nomen' schol.
 pu*io P, pygio Rutgers. uarr. lectt. II, 17, pusio pω. 35. pu-
 gio f: pu*io P, pusio pω. exigit ex te scripsi: exigit *te P,
 exigit a te pω. 36. quaeritur P.